

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Uw brief van

Ons kenmerk

Contactpersoon

Zoetermeer

FEZ/BTA/2002/56157

1 november 2002

Onderwerp

Doorkiesnummer

Enveloppebrief OCW

1. Inleiding

De rol van onderwijs, cultuur en wetenschap in de samenleving

Onderwijs, cultuur en wetenschap hebben een waarde op zich: ze stellen Nederlandse burgers in staat het beste uit zichzelf te halen. Daarnaast hebben ze een maatschappelijke functie: ze leveren een onmisbare bijdrage aan de sociale cohesie en de economische ontwikkeling van onze samenleving.

Culturele diversiteit is een groot goed in onze Nederlandse samenleving. Maar sociale cohesie en integratie vereisen ook een *gemeenschappelijke* beleving van cultuur. Als we verzuimen de gedeelde cultuur over te dragen aan nieuwe generaties en aan nieuwkomers, ontnemen we hun de mogelijkheid eraan deel te nemen. Onze gedeelde cultuur uit zich bijvoorbeeld in de gemeenschappelijke taal, de gemeenschappelijke geschiedenis en gemeenschappelijke waarden en normen. Het onderwijs, het specifieke cultuurbeleid en de wetenschap dragen bij aan die gemeenschappelijke cultuurbeleving. Onderwijs doet dat door kennisoverdracht, bijvoorbeeld op het gebied van de Nederlandse taal en geschiedenis, maar ook door maatschappelijke oriëntatie op de verschillende levensbeschouwingen in de Nederlandse samenleving.

Kranten, radio en televisie kunnen bijdragen aan de gemeenschappelijke cultuurbeleving door allochtone Nederlanders meer als kijkers, lezers, luisteraars én makers bij de Nederlandse media te betrekken. Erfgoedcollecties zijn bij uitstek geschikt om de 'gedeelde geschiedenis' in al haar dimensies tastbaar en beleefbaar te maken voor groepen nieuwkomers, voor het onderwijs en voor het brede

publiek.

Ook het wetenschappelijk denken is een dominant kenmerk van onze maatschappij en daarmee een belangrijk cultuurgoed. Wetenschap kan aan de gemeenschappelijke cultuurbeleving bijdragen door met de samenleving van gedachten te wisselen over de ontwikkelingen in wetenschap en techniek.

Onderwijs, cultuur en wetenschap vormen samen de motor van de kenniseconomie. Wetenschappelijk onderzoek creëert en verspreidt kennis en vormt zo een stuwende kracht achter innovatie in de kenniseconomie. Onderwijs maakt een volwaardige deelname aan de kennissamenleving mogelijk. Cultuur is van belang voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat en voor het aantrekken van toerisme. Bovendien levert cultuur de 'content' van de digitale omgeving.

De inhoud van deze brief

Het Strategisch Akkoord van dit kabinet gaat uit van vier prioriteiten waaraan samen met burgers en instellingen gewerkt moet worden: grotere veiligheid, meer integratie, betere zorg en beter onderwijs. In de beleidsagenda van de begroting 2003 is deze koers vertaald in prioriteiten voor de versterking van onderwijs, cultuur en wetenschap. In deze brief zijn deze prioriteiten verder uitgewerkt.

Deze brief is als volgt ingedeeld. Het volgende hoofdstuk beschrijft welke rol de overheid volgens het kabinet heeft bij het realiseren van de ambities die het Strategisch Akkoord en de begroting formuleren op het gebied van onderwijs, cultuur en wetenschap. In hoofdstuk 3 worden de beleidsprioriteiten uit de begroting uitgewerkt en aangevuld. Bij een aantal maatregelen worden voorstellen gedaan voor financiële impulsen in de periode 2004-2006. Daarbij is gekozen voor een beperkt aantal maatregelen, die voortvloeien uit de prioriteitstelling in het Strategisch Akkoord en de beleidsagenda van de begroting. De brief sluit af met een overzicht van voorgenomen investeringen. De ruimte daarvoor sluit aan op de "enveloppe die het kabinet in de periode 2004-2006 beschikbaar wilde stellen voor investeringen. De daadwerkelijke vertaling van deze voornemens in de begroting is aan het volgende kabinet.

Ook rond onderwerpen die een minder rechtstreekse relatie hebben met de beleidsprioriteiten, bestaan belangrijke nieuw beleidsvoornemens. In bijlage I is hier per sector een overzicht van opgenomen. Bijlage II geeft de gevolgen van de beleidsagenda en deze brief voor het wetgevingsprogramma weer.

Brief, bijlagen en de begroting 2003 tonen zo een compleet beeld van de stand van zaken op de verschillende beleidsterreinen. Hiermee wordt voldaan aan de toezegging tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen om de Tweede Kamer voor de begrotingsbehandeling een beleidsbrief OCenW toe te sturen. Brief en bijlage bevatten tevens een aantal inzichten in het nieuwe cultuurbeleid. Hiermee wordt een eerste aanzet gegeven voor de door de Tweede Kamer gevraagde visie van het kabinet op het cultuurbeleid. De volledige visie zal in de Uitgangspuntenbrief Cultuurbeleid 2005-2008 komen te staan, die onder verantwoordelijkheid van een volgend kabinet zal worden uitgebracht.

2. De taak van de overheid

In dit hoofdstuk beschrijven we de rol die de overheid volgens dit kabinet moet hebben bij het realiseren van de ambities uit het Strategisch Akkoord en de begroting. Achtereenvolgens behandelen we het belang van minder regels en de eigen verantwoordelijkheid van burgers en instellingen, een verkenning van het thema "recht op onderwijs" en de zorgen in de samenleving.

2.1 Gedeelde verantwoordelijkheid

De overheid moet werken aan meer sociale cohesie, een slagvaardige kenniseconomie, meer integratie en beter onderwijs. Maar zij moet dat nadrukkelijk niet alléén doen. Ook burgers en instellingen moeten hun verantwoordelijkheid kunnen nemen voor de aanpak van problemen in de samenleving. De overheid wil hun daarvoor de ruimte bieden en hun de instrumenten aanreiken waarmee zij die verantwoordelijkheid kunnen nemen.

Overheid en publieke instellingen leggen rekenschap af aan de samenleving over de prestaties die zij met belastinggeld hebben geleverd. Het beleid kenmerkt zich dus door minder regels, meer eigen verantwoordelijkheid en meer rekenschap.

2.2 Recht op onderwijs

Het recht van burgers op onderwijs is vastgelegd in internationale verdragen. De overheid garandeert daarom de kwaliteit en de toegankelijkheid van het onderwijs, onder andere door kwaliteitseisen te stellen en kwaliteitstoezicht uit te laten oefenen op het onderwijs. Ook trekt de overheid blijvend voldoende belastinggeld uit voor onderwijs. De overheidszorg richt zich vooral op het stelsel: de instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor hun handelen en voor de resultaten die zij behalen met het geld dat zij van OCenW ontvangen. De overheid is verantwoordelijk voor de resultaten die de instellingen gezamenlijk behalen en voor een pluriform, flexibel, transparant en doelmatig aanbod, dat is toegesneden op de individuele behoeften van leerlingen, deelnemers en studenten. De Inspectie van het onderwijs houdt toezicht op de kwaliteit van de afzonderlijke instellingen - uitgezonderd het hoger onderwijs.

Zo geven overheid en instellingen gezamenlijk invulling aan het recht op onderwijs van burgers. Als bijvoorbeeld op grote schaal lessen uitvallen, wachtlijsten ontstaan, of de kwaliteit en toegankelijkheid van het onderwijs aangetast dreigen te worden, dan moet de overheid op stelselniveau en de instellingen in de uitvoering naar verbeteringen zoeken.

Gedifferentieerde verantwoordelijkheid

Op basis van internationale verdragen geldt de verantwoordelijkheid van de overheid sterker in de volledig leerplichtige leeftijdsgroepen. Schoolkosten - bijvoorbeeld excursies en (vrijwillige) ouderbijdrage, of het boekenpakket in het voortgezet onderwijs - mogen de toegankelijkheid van het onderwijs niet belemmeren. De overheid biedt voor boeken en leermiddelen een tegemoetkoming in de schoolkosten voor minder draagkrachtige groepen.

Daarnaast zal de overheid instrumenten aanreiken die scholen in staat stellen kostenbewust te handelen en die ouders moeten helpen scholen daarop aan te spreken.

De vraag naar hoger onderwijs is in de afgelopen decennia sterk toegenomen. Studenten worden steeds mobieler. Daarnaast begeeft het hoger onderwijs zich steeds meer op een geliberaliseerde internationale markt. Door de laatste wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) geldt dat accreditatie en de daaraan verbonden wettelijke rechten uiterlijk in 2008 ook openstaan voor andere aanbieders van hoger onderwijs dan de universiteiten en hogescholen. Het toetsingskader van macrodoelmatigheid en inpassing binnen het huidige budget zal leidend zijn voor de uiteindelijke financiering.

Een ander belangrijk discussiepunt dat moet worden uitgewerkt, is de verantwoordelijkheid voor 'een leven lang leren' (zie ook hierna). Bij dit thema past een stimulerende, maar niet regulerende rol van de overheid.

Initieel en post-initieel onderwijs

Het onderscheid tussen initieel en post-initieel onderwijs heeft twee functies: de ordening van leerwegen en een grenslijn voor overheidsbekostiging. Het idee van 'een leven lang leren' vraagt om soepele overgangen tussen initieel en post-initieel onderwijs.

Deze ontwikkelingen vragen om een afbakening van het initiële en postinitiële leertraject. Hoe ver moet de (financiële) verantwoordelijkheid van de rijksoverheid reiken? De gedachten gaan tot nu toe uit naar een afbakening via het aanbod. Het diplomaniveau (startkwalificatie) en de leeftijdsgrens kunnen een rol spelen bij het bepalen van de grens. Voor de lange termijn is een begrenzing via de vraag een belangrijke optie. De combinatie van leren en werken en de wens tot meer leertrajecten op maat geven een discussie over afgrenzing verdere urgentie. Een discussiepunt hierbij is de verhouding tussen overheidsbekostiging van instellingen aan de aanbodkant en aan de vraagkant onderwerpen als de eigen bijdrage, studiefinanciering en –leningen en vraagfinanciering van deelnemers. Daarnaast is er ook discussie over de initiële fase van het hoger onderwijs, bijvoorbeeld een (tweejarige) onderzoeksmaster en bepaalde hbo-masters.

2.3 Zorgen in de samenleving

Een overheid die haar verantwoordelijkheid serieus neemt, luistert naar de zorgen in de samenleving. Dat is het begin van het herstel van vertrouwen. Een deel van de zorgen is bekend: lesuitval door lerarentekorten, te weinig aandacht voor de individuele leerling, problemen met de jeugd, het achterstallige onderhoud van sommige onderwijsgebouwen, te veel regels en administratieve lasten, teruglopende bekostiging en het verkokerde functioneren van publieke instellingen en overheid. Dit laatste komt onder meer tot uiting in de grote afstand tussen onderwijstypen, tussen cultuur en onderwijs, overheid en samenleving.

De begroting 2003 schetst de prioriteiten van dit kabinet voor het aanpakken van die problemen. Het volgende hoofdstuk bevat een verdere uitwerking van deze

prioriteiten.

3. Beleidsprioriteiten

In dit hoofdstuk worden de prioriteiten uit de beleidsagenda van de begroting 2003 uitgewerkt en aangevuld. De begroting 2003 geeft aan dat deze prioriteiten richtinggevend zullen zijn voor de invulling van de 'enveloppe' 2004-2006. In deze brief zijn voorstellen gedaan voor investeringen uit de enveloppe. De uiteindelijke besluitvorming over vertaling in de begroting is aan een volgend kabinet. Bij de toelichting volgen we de indeling van de vijf prioriteiten uit de beleidsagenda:

- ◆ deregulering, autonomie en rekenschap;
- ◆ een aantrekkelijk beroep in het onderwijs;
- ◆ een sterke beroepskolom;
- ◆ moderne voorzieningen;
- ◆ doorlopende leerwegen.

3.1 Deregulering, autonomie en rekenschap

3.1.1 Administratieve lastenverlichting

Onderwijsinstellingen krijgen meer ruimte om eigen beleid te ontwikkelen. De informatiebehoefte bij het ministerie van OCenW over hoe de instellingen deze ruimte benutten, wordt daardoor groter. Maar zelfstandige instellingen die een eigen beleid voeren, hebben ook zelf behoefte aan goede stuurinformatie over de prestaties van de eigen instelling.

De bron van de informatieketen bevindt zich in de instellingen: daar worden de gegevens vastgelegd die de basis vormen voor de informatie van zowel de instellingen als het departement. Het verbeteren van de informatievoorziening moet leiden tot lastenverlichting voor de instellingen. Daarom is het beleid van OCenW erop gericht gegevens in de bron zo veel mogelijk eenduidig vast te leggen, de instellingen zo veel mogelijk eenmalig gegevens te laten leveren en dubbele registraties te voorkomen. Verder wordt de levering van gegevens en daarmee de informatievoorziening efficiënter als instellingen gebruik kunnen maken van ICT. Handmatige tellingen zullen binnen enkele jaren tot het verleden behoren. Ten slotte zal OCenW de eigen informatiebestanden gebruiken om gerichte diensten aan de instellingen te verlenen, bijvoorbeeld via de website 'Onderwijs in cijfers' (<http://onderwijsincijfers.cfi.kennisnet.nl/>) en het project 'servicegericht uitvoeren'. Met de invoering van het onderwijsnummer wordt een belangrijke randvoorwaarde ingevuld om deze doelen te bereiken.

3.1.2 Primair onderwijs

Veel regelgeving in het primair onderwijs hangt samen met de huidige systematiek van declaratiebeposting. Daarom is invoering van lumpsumbeposting een noodzakelijke voorwaarde voor deregulering en autonomievergroting. In relatie met de invoering van lumpsum zal het kabinet voorstellen doen voor vermindering van de administratieve lasten. Ook wordt nagegaan of de beposting van vervanging en wachtgeld anders georganiseerd

kan worden. Daarbij streeft het kabinet op termijn naar decentralisatie conform het voortgezet onderwijs (zie hierna).

Op het terrein van de arbeidsvoorwaarden zal het kabinet in het licht van de invoering van lumpsum eveneens onderzoeken op welke onderdelen en langs welke lijnen decentralisatie van verantwoordelijkheden mogelijk is.

Het vorige kabinet heeft een proeve voor een wetsvoorstel over de schooltijden opgesteld. Het huidige kabinet heeft besloten deze proeve niet verder in procedure te brengen. Zij hecht eraan om het vraagstuk van de schooltijden in een bredere samenhang te bezien, onder andere in relatie tot arbeidsvoorwaardenbepalingen. Het kabinet zal verder onderzoeken hoe autonomievergroting en deregulering in de organisatie van het onderwijs gestalte kunnen krijgen.

Autonomievergroting en deregulering leiden tot een andere verantwoordelijkheidsverdeling tussen het Rijk, scholen en besturen en ouders. Daar waar scholen en besturen een grotere mate van autonomie toebedeeld krijgen, dienen de medezeggenschapsverhoudingen daarop adequaat aan te sluiten. Deze discussie zal worden gevoerd op basis van het dereguleringsprogramma dat nu in ontwikkeling is. Daarbij is het uitgangspunt dat voor de middellange termijn de invoering van de ondernemingsraad in het primair onderwijs niet in de rede ligt. Vernieuwing - waaronder versterking van de positie van de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad - wordt gezocht binnen het wettelijk kader van de Wet Medezeggenschap Onderwijs.

Autonomievergroting leidt alleen tot versterking en verbetering van de kwaliteit van het primair onderwijs wanneer scholen in staat zijn de geboden ruimte te benutten door inhoud en organisatie van het onderwijs beter te laten aansluiten op de behoeften van de leerlingen. Van scholen en besturen wordt verwacht dat zij met deze ruimte een meerjarig onderwijskundig, materieel en personeelsbeleid ontwikkelen. Dat beleid moeten zij vertalen in een financieel meerjarenplan dat past binnen de beschikbare lumpsum. Verantwoording vindt plaats in het kader van het financieel jaarverslag en het inspectietoezicht (inhoudelijk beleid). Voor deze aanpak is meer kracht van management en bestuur in de scholen een vereiste. De huidige bekostiging van management- en bestuurstaken is sterk afgestemd op de uitvoering van centrale regelgeving. Het kabinet acht een extra investering voor versterking van management en bestuur noodzakelijk. Met het oog hierop wil het kabinet voor de invoering van de lumpsum een bedrag beschikbaar stellen van 75 miljoen euro vanaf 2006. Over de inzet van deze middelen zal het kabinet - in samenhang met de uitwerking van het dereguleringsprogramma - overleg voeren met het georganiseerde onderwijsveld. Randvoorwaarde bij het proces van autonomievergroting en deregulering is dat de kleine schaal waarop onderwijs op basisscholen wordt gegeven behouden blijft. Eventueel flankerend beleid daarvoor komt uit het totaalbedrag dat voor invoering van de lumpsum beschikbaar wordt gesteld

3.1.3 Voortgezet onderwijs

Het voortgezet onderwijs werkt al op basis van een lumpsumbekostiging en heeft dus al een aanzienlijke vrijheid. Waar het gaat om de vervangings- en wachtgelduitgaven kan nog een verbetering plaatsvinden. Doelstelling voor het voortgezet onderwijs is decentralisatie van de vervangings- en wachtgelduitgaven. Het wetsvoorstel, gericht op decentralisatie van de vervangingsuitgaven en de bovenwettelijke wachtgelduitgaven, is al aangemeld voor plenaire behandeling in de Tweede Kamer. Decentralisatie van deze verantwoordelijkheid moet niet leiden tot een vergroting van de schaal waarop onderwijs wordt gegeven. Overigens worden in de uitwerking voor de wachtgelduitgaven de inzichten betrokken uit het evaluatierapport over het Participatiefonds van IVA Tilburg. De genoemde doelstellingen sluiten naadloos aan op het kabinetsbeleid gericht op autonomievergroting - ook financieel - en vermindering van regelgeving en uitvoeringslasten. Ook impliceren de doelstellingen dat op termijn het Vervangingsfonds (Vf) en Participatiefonds (Pf) zullen worden opgeheven. De beleidstaken van Vf en Pf gericht op terugdringen van ziekteverzuim en bevorderen van arbeidsparticipatie zullen anders worden belegd. Sociale partners zullen hier mede verantwoordelijk voor blijven.

3.1.4 Beroepsonderwijs en volwasseneducatie

In de bve-sector is een aantal acties in voorbereiding om te dereguleren en zo meer beleidsruimte tot stand te brengen. Een gevolg van meer ruimte is dat de instellingen meer verantwoording afleggen aan de relevante partijen in hun omgeving. Daarvoor is een convenant van OCenW met de bve-sector in voorbereiding waarin afspraken staan over de wijze waarop deze meervoudige publieke verantwoording gestalte moet krijgen. De conclusies uit het zelfreinigend onderzoek zullen hierin worden meegenomen. De afspraken zullen ook moeten leiden tot een versterking van het huidige verantwoordingskader en het handhavingsbeleid van de overheid.

Als eerste stap zal het kabinet de bestuurlijke verhoudingen en verantwoordelijkheden samen met de sector in kaart brengen. Afspraken hierover zullen richtinggevend zijn voor de voorbereiding van het hoofdlijnenakkoord beroepskolom, het dereguleringsprogramma en Koers BVE 2.

3.1.5 Hoger onderwijs

In hoofdstuk 2 is al geschetst voor welke uitdagingen het hoger onderwijs de komende tijd komt te staan. Onderzocht wordt welke maatregelen op het gebied van deregulering nodig zijn om universiteiten, hogescholen en studenten de hierbij passende ruimte en instrumenten te geven, zoals:

- een versoepeling van vooropleidingseisen;
- het mogelijk maken van juridische fusies tussen universiteiten en hogescholen;
- een duidelijk kader voor de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Nog in 2002 zal een commissie worden ingesteld om hierover te adviseren;
- decentrale toelating van studenten waarover de commissie-Sorgdrager begin 2003 zal adviseren;
- de rol van vraagfinanciering, die nader bestudeerd zal worden mede aan de hand van de conclusies van de huidige voucherexperimenten;

- studiefinanciering: nog in 2002 wordt een commissie ingesteld die een internationale vergelijking zal maken van de diverse vormen van studiefinanciering en inkomensafhankelijke leenstelsels.

Cursusduur en 'topmasters'

De door de VSNU ingestelde commissie-Cohen heeft begin 2002 aangegeven dat voor onderzoeksgerichte opleidingen een cursusduur van twee jaar nodig is. In het verlengde daarvan zullen onderzoeksgerichte opleidingen met voorrang worden beoordeeld door het Nederlandse Accreditatie Organisatie (NAO). Het kabinet zal het NAO vragen de werkwijze met betrekking tot de beoordeling vast te stellen voor 1 januari 2003, zodat de eerste conclusies voor de zomer 2003 getrokken kunnen worden.

Er zullen maatregelen worden voorgesteld om de ontwikkeling van masteropleidingen van uitmuntende kwaliteit te bevorderen. Dit op basis van de rapportage van de werkgroep 'Topmasters' onder leiding van de heer Reneman, die rond 1 november a.s. wordt verwacht. Daarbij zal ook de financiële verantwoordelijkheidsverdeling tussen de overheid en de student een rol spelen.

Hbo-masters

De komende periode zal het kabinet criteria uitwerken voor het opnemen van hbo-masteropleidingen in het bekostigd bestel. Daarnaast zal het ministerie bezien onder welke condities de huidige voortgezette opleidingen in het hbo als masteropleidingen in het bestel kunnen worden opgenomen.

Differentiatie collegegelden

Over de in het Strategisch Akkoord opgenomen afspraak om differentiatie mogelijk te maken van collegegelden voor opleidingen met een erkende evidente meerwaarde, wordt een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) gehouden. Het onderzoek zal worden afgerond in het voorjaar van 2003. Ook de commissie-Reneman zal hierop haar visie geven.

Zorgopleidingen

Bij moderne voorzieningen in de zorg horen ook bijdetijdse zorgopleidingen, die het tekort aan basisartsen kunnen verlichten. Het beleid rond de zorgopleidingen voltrekt zich langs twee hoofdlijnen: via geleidelijke ophoging van de opleidingscapaciteit geneeskunde zorgen voor voldoende basisartsen en het ondersteunen van vernieuwende initiatieven, die opleiden tot zorgberoepen die de rol van basisarts kunnen aanvullen en verlichten. In dat kader is per 1 september 2002 de numerus fixus weer verder opgehoogd naar 2550 studenten.

Bovendien heeft het kabinet naar aanleiding van het MDW-rapport 'Toetredingsbelemmeringen medische beroepen' een aantal maatregelen aangekondigd die beogen zo snel en efficiënt mogelijk bij te dragen aan de oplossing van de personeelsproblematiek in de zorg met behoud van kwaliteit.

Ten aanzien van de vernieuwende initiatieven is het mogelijk dat de Universiteit Twente per september 2003 al een aandeel kan leveren via de beoogde opleiding technische geneeskunde. Naast dit initiatief zijn er vernieuwende initiatieven als

de Brabant Medical School, medical engineering in Eindhoven en medische psychologie in Tilburg. Deze opleidingen zijn er op gericht bij te dragen aan de opheffing van het zorgtekort. Daarnaast zijn op 30 oktober jl. in het kader van het project Medisch Opleidingscontinuüm voorstellen geformuleerd voor veranderingen in de structuur van het medisch opleidingscontinuüm. Die voorstellen betreffen onder meer de overdracht van taken van artsen aan professionals die specifiek voor die taken zijn opgeleid, de nurse-practitioner en de physician-assistant. Via de verschillende vernieuwingen zal het mogelijk zijn meer professionals op te leiden dan het geval zou zijn bij uitsluitend ophoging van de numerus fixus geneeskunde.

Kwaliteit en doelmatigheid

Om de doelmatigheid van het opleidingsaanbod in het hoger onderwijs te verbeteren, zijn nieuwe maatregelen nodig. Een aanzet daartoe is gegeven in de wet waarmee per 1 augustus 2002 de accreditatie in het hoger onderwijs is ingevoerd. Deze wet zal versneld worden ingevoerd: er zal dus geen nieuwe ACO-ronde meer plaatsvinden. De accreditatie wordt daarmee een eerste, maar niet voldoende voorwaarde voor bekostiging van opleidingen. De uiteindelijke toekenning van bekostiging is de bevoegdheid van de minister, die daarvoor een macrodoelmatigheidstoets uitvoert. De minister behoudt de bevoegdheid om het bestaande onderwijsaanbod, gelet op de spreiding, de verscheidenheid en het profiel van de verzorgende instelling te beoordelen op doelmatigheid. Nog voor het einde van dit jaar zal het kabinet een toetsingskader voor macrodoelmatigheid ontwikkelen.

Bekostiging

Het hbo en wo hebben nu verschillende bekostigingsmodellen. De invoering van de BaMA-structuur is mede aanleiding tot het ontwerpen van één bekostigingsmodel voor het hoger onderwijs met de juiste prikkels voor verantwoordelijk gedrag van instellingen. Een commissie Modernisering bekostiging, die dit najaar wordt ingesteld, zal hierover nader adviseren. De commissie zal haar rapport in het voorjaar van 2003 uitbrengen.

Toezicht

Bij meer autonomie van de instellingen hoort een passend toezichtskader. Op basis van de uitkomsten van het zelfreinigend onderzoek zal het kabinet met het hoger onderwijs en de bve-sector (zie hiervoor) bespreken in welke mate een versterking van toezicht noodzakelijk is. Uitgangspunten zijn een versterking van het huidige verantwoordingskader en het handhavingsbeleid van de overheid. Belastinggeld moet alleen voor publieke taken worden aangewend op een manier die in overeenstemming is met de geldende wet- en regelgeving.

3.2 Een aantrekkelijk beroep in het onderwijs

Een programma voor het arbeidsmarkt- en personeelsbeleid

3.2.1 Programma-organisatie

Het onderwijsarbeidsmarktbeleid van de komende jaren is samen te vatten onder drie noemers:

- het faciliteren en stimuleren van scholen bij de implementatie van een eigen personeelsbeleid in de school;
- het vergroten van de toegankelijkheid van het leraarsberoep in het onderwijs;
- de vernieuwing van het opleidingsstelsel: een samenhangend stelsel van opleidingen voor al het onderwijspersoneel, dat uitgaat van de behoefte van de scholen aan gekwalificeerd personeel.

Flankerende maatregelen om de wervingspositie van de sector onderwijs te versterken zijn onderwerp van het komende CAO-overleg.

Om dit beleid slagvaardig te kunnen uitvoeren is op het departement een programma-organisatie ingericht die zich zal bezighouden met de voorwaarden voor het personeelsbeleid in de school. Gezien de gedeelde verantwoordelijkheid voor de onderwijsarbeidsmarkt zal de programma-organisatie nauw samenwerken met schoolbesturen (bijv. in de G4 en Almere), werkgevers- en schoolleiderorganisaties het samenwerkingsorgaan beroepskwaliteit leraren (SBL) en uitvoeringsorganisaties zoals het bureau van het Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt (SBO). De programmaorganisatie heeft de onderstaande plannen al op gang gebracht. Over de uitwerking ervan zal het departement op korte termijn afspraken maken met alle betrokkenen. Het kabinet zal de Tweede Kamer nog voor het einde van 2002 van de resultaten op de hoogte brengen. Voor de realisatie van het arbeidsmarktbeleid wordt een budget oplopend tot 100 miljoen euro in 2006 gereserveerd.

3.2.2 Regionale convenanten

De onderwijsarbeidsmarkt heeft grotendeels een regionaal karakter. Daarom zal het kabinet stimuleren dat schoolbesturen regionale convenanten sluiten met opleidingen en gemeenten. Het doel van deze afspraken is dat scholen zich gezamenlijk kunnen opstellen en ondersteuning kunnen krijgen bij hun wervings- en opleidingsbeleid. Het gaat hier onder meer om:

- het plannen van de behoefte aan personeel op de kortere en langere termijn (binnenkort is er een ramingsmodel beschikbaar waarmee per regio scholen zelf hun vraag naar personeel kunnen bepalen);
- het eventueel gezamenlijk organiseren van werving en intake of assessment;
- het (gezamenlijk) overleggen met de opleidingen voor onderwijspersoneel;
- het 'inkopen' en organiseren van scholing voor alle mensen die binnen de school worden opgeleid. Het gaat hier niet alleen om zij-instromers in het beroep, maar om opleidingen binnen de school voor mensen die willen doorstromen naar een andere onderwijsfunctie.

In het primair onderwijs heeft een dergelijke samenwerking al een vorm gevonden in acht regionale platforms, onder andere in de randstad. De nieuwe afspraken zullen bij deze initiatieven aansluiten. In het voortgezet onderwijs zullen de mogelijkheden voor verbetering van de regionale samenwerking snel moeten worden benut. De urgentie van gecoördineerde activiteiten zal de komende tijd, vooral ook in het voortgezet onderwijs, groter worden. Aan de regionale convenanten worden daarom concrete mogelijkheden verbonden voor scholen in

het voortgezet onderwijs om advies te vragen bij de ontwikkeling van hun eigen personeels- en opleidingsbeleid. Waar mogelijk zal het kabinet het arbeidsmarktbeleid ondersteunen met moderne communicatiemiddelen. Naast de landelijke imagocampagne 'Je groeit in het onderwijs' ondersteunt het ministerie ook de regionale aanpak met gerichte communicatie-instrumenten.

3.2.3 Onderwijs als tweede loopbaan

De komende jaren zal er in de scholen een grote instroom komen van mensen met verschillende vooropleidingen. Het zal dan gaan om zij-instromers in het leraarsberoep, maar ook om mensen die een onderwijsondersteunende functie gaan vervullen om eventueel daarna door te stromen naar het leraarschap. Deze route naar het onderwijs zal steeds meer openliggen naarmate scholen hun onderwijs anders gaan organiseren (bijvoorbeeld via team-teaching).

De toegangsweg voor zij-instromers is met vallen en opstaan vrijgemaakt: de Interim-wet Zij-instroom (augustus 2000) betekende een ingrijpende verandering voor scholen en lerarenopleidingen, ook in hun verhouding tot elkaar. Het is hoogst noodzakelijk om de knelpunten en belemmeringen die er nog zijn voor alle betrokkenen - belangstellenden voor het onderwijs, scholen of opleidingsinstellingen - weg te nemen. Daarom voert het kabinet een aantal concrete verbeteringen door in de keten van het proces dat mensen moeten doorlopen voor een functie in het onderwijs: werving en selectie, bemiddeling, assessment, scholing. De verbetering van de regionale samenwerking tussen scholen, opleidingen en gemeenten helpt bij het oplossen van knelpunten. Maar er is ook behoefte aan een landelijk informatiepunt met een 'back office'. Dit steunpunt moet mensen met belangstelling voor werken in het onderwijs goed kunnen opvangen en doorverwijzen naar scholen of opleidingen in de diverse regio's. Om een snelle inzetbaarheid van zij-instromers in het voortgezet onderwijs te bevorderen vormen de bemiddelingsorganisaties een pool van vijftig kandidaten die door het assessment geschikt bevonden zijn.

Het kabinet heeft de Open Universiteit Nederland (OUNL) gevraagd een plan op te stellen voor de scholing van zij-instromers met optimaal gebruik van ICT. Het plan dat de OUNL daartoe heeft opgesteld, is voorgelegd aan een commissie van deskundigen en zal op basis daarvan worden bijgesteld. Besluitvorming zal plaatsvinden na die bijstelling.

Zij-instromers moeten zich het beroep van leraar eigen maken terwijl ze al werken in de school. Ze moeten al hun energie steken in het verwerven van de beroepsbekwaamheden die ze onmiddellijk nodig hebben. Tegelijkertijd krijgen ze slechts twee jaar de tijd om te voldoen aan de eisen die de brede bevoegdheid aan hen stelt. Dit geldt in het bijzonder voor de zij-instromer in het speciaal onderwijs, die een bevoegdheid moet verwerven voor het (reguliere) primair onderwijs. Ook de zij-instromer in het voortgezet onderwijs leert het beroep in één schooltype (bijvoorbeeld vmbo), maar wordt geacht een brede bevoegdheid voor het gehele tweedegraads gebied te behalen. Daarom zal de minister van OCenW binnenkort een nota indienen van wijziging op het wetsvoorstel voor een Wet op de beroepen in het onderwijs (TK, 2001-2002, 28 088). De nota zal voorzien in de mogelijkheid dat deze zij-instromers in eerste instantie worden beoordeeld

op en geschoold voor de bekwaamheid die ze nodig hebben voor dat onderwijs waar zij daadwerkelijk zijn aangesteld. Dat stelt ook voorwaarden aan de bekwaamheidseisen die op grond van het wetsvoorstel worden geformuleerd: binnen die eisen moeten bijvoorbeeld 'deelbekwaamheden' zijn geïdentificeerd. Uiteindelijk zullen deze zij-instromers overigens ook moeten voldoen aan de algemeen geldende bekwaamheidseisen.

De zij-instromer in de bve-sector is geen nieuw verschijnsel. Bij de beroepsgerichte vakken is er een langere traditie om personeel vanuit het bedrijfsleven aan te trekken. Aanvullend op hun vakkennis moeten ze een pedagogisch-didactische bekwaamheid verwerven via de didactische cursus bve. In 2003 wordt de huidige aanbodfinanciering gewijzigd in vraagfinanciering; daartoe wordt de Ministeriële Regeling gewijzigd.

3.2.4 Scholing en opleiding

Het huidige opleidingsstelsel is niet (voldoende) toegesneden op ontwikkelingen in het personeelsbeleid en de personeelsopbouw van de scholen. De verdere vormgeving van functiedifferentiatie in de scholen vraagt een flexibel opleidingsstelsel daarmee om aanpassing van de opleidingen voor onderwijspersoneel (bve-, hbo- en wo-opleidingen). Ook een open toegang tot de onderwijsberoepen door zij-instroom van mensen in een diversiteit aan functies, heeft consequenties voor de inrichting van het stelsel van opleidingen. Het kabinet zal met voorstellen komen voor een opleidingsstelsel voor alle beroepen in het onderwijs. Dat stelsel moet toegankelijk zijn, flexibel en transparant.

Daarnaast zijn er bedrijfseconomische problemen, met name bij de hbo-lerarenopleidingen voortgezet onderwijs. In overleg met de instellingen en de branche wordt gezocht naar mogelijkheden om de organisatie van de lerarenopleidingen zo in te richten dat mensen in alle regio's hun bekwaamheid voor het onderwijs kunnen verwerven en dat scholen gesteund worden bij het opleiden van hun personeel in de school.

3.2.5 Arbeidsvoorwaarden

Het is van groot belang dat in de komende periode de CAO-vorming in de sector onderwijs (po,vo) het arbeidsmarktbeleid blijft faciliteren en stimuleren. Belangrijk in dit verband zijn specifieke arbeidsvoorwaardelijke impulsen om het belonings- en carrièreperspectief van leraren te verbeteren via belonings- en functiedifferentiatie. De mogelijkheden voor beloningsdifferentiatie kunnen worden benut om bijzondere prestaties te belonen, bijvoorbeeld voor leraren die voor achterstandsgroepen of in het VMBO staan. Een dergelijke aanpak is het meest kansrijk wanneer de beleidsruimte van instellingen verder wordt versterkt en de bestaande decentrale, vrij besteedbare schoolbudgetten optimaal worden benut. Afspraken over een dergelijke inzet van het schoolbudget kunnen worden verankerd in het komende CAO-overleg. Verdere decentralisatie van arbeidsvoorwaarden in primair en voortgezet onderwijs (doordecentralisatie) draagt bij aan vergroting van de beleidsruimte. De stap naar doordecentralisatie kan worden gezet wanneer in de sector sprake is van een evenwichtig stelsel van 'checks and balances' (toetsingskader kabinet). Dit algemene toetsingskader gaat onder meer van uit van de wenselijkheid van een bekostiging die - bij afwezigheid

van (volledige) marktwerking - (deels) op geleverde prestaties is gebaseerd. Alleen als evident is dat de aard van de sector dit (op afzienbare tijd) niet toelaat, kan worden gezien of in een sector alternatieve 'checks and balances' aanwezig zijn of kunnen worden gecreëerd. In het dit najaar te starten IBO naar de decentralisatie van de arbeidsvoorwaarden, zullen de condities waaronder doordecentralisatie kan plaatsvinden nader worden onderzocht. Los van dit toetsingskader is voor de sector PO invoering van lumpsumfinanciering zonder meer een voorwaarde. Daarnaast is een krachtige invulling van de werkgeversrol voor zowel PO als VO wenselijk. In de sector VO is daartoe al het initiatief genomen om te komen tot één werkgeversverbond (per 1-1-2003).

3.3 Een sterke beroepskolom

De beleidsdoelen in de beroepskolom zijn het voorkomen van uitval en het vergroten van de doorstroom naar vervolgoopleidingen. Daarvoor is het van belang dat de doorstroom van vmbo naar mbo en van mbo naar hbo doorzet. Deze doorstroom vereist flexibiliteit binnen de beroepskolom. Dat betekent dat we goed moeten kijken naar de belemmeringen in wet- en regelgeving. Een dereguleringsprogramma is hiervoor in voorbereiding. De doorstroom vereist naast flexibiliteit ook continuïteit. Zowel vmbo, mbo als hbo moeten elk vanuit hun eigen taken en verantwoordelijkheden een stevige bijdrage leveren aan de doorstroom en de kwalificatiewinst.

Het vmbo, het fundament, zet de komende tijd in op kwaliteits- en imagoverbetering. Het kabinet stelt middelen beschikbaar om in het kader van de beroepskolom meer maatwerk in het vmbo tot stand te brengen. Het kan bijvoorbeeld gaan om extra aandacht voor probleemleerlingen, leerwerktrajecten of aangepaste programma's in samenwerking met andere instellingen. Dit bedrag is inclusief extra middelen voor materiële instandhouding en de overheveling van onderhoudsbudgetten naar alle scholen in het voortgezet onderwijs. Hiermee wordt het de scholen mogelijk gemaakt om maatwerk te leveren. In totaal stelt het kabinet hiervoor vanaf 2006 40 miljoen euro ter beschikking.

Het mbo is een belangrijk scharnierpunt in de beroepskolom. Het moet zorgen voor een verbetering van het rendement (terugdringen uitval) en het realiseren van een goede doorstroom, gericht op meer deelnemers met een startkwalificatie. Ook moet het mbo zorgen voor meer mensen met een kwalificatie op niveau 3 en 4 van het mbo, die goed zijn voorbereid op een plek op de arbeidsmarkt of een hbo-opleiding. Als uitvoering van de toezegging tijdens de afgelopen Algemene Politieke Beschouwingen, zal het kabinet met het georganiseerde onderwijsveld afspraken maken over streefcijfers en prestatie-indicatoren over het terugdringen van uitval en het bevorderen van doorstroom. Inzet is een Hoofdlijnenakkoord Doorstroom Beroepsonderwijs, af te sluiten begin 2003.

Innovatieslag

De versterking van de beroepskolom vereist tevens een innovatieslag. Met de impulsmiddelen beroepskolom zijn de instellingen reeds gestart met deze innovatieslag. Ontwikkelingen in de beroepspraktijk en in de regio van de instellingen moeten sneller worden vertaald in het beroepsonderwijs. Daarvoor

moeten de instellingen structureel samenwerken met het bedrijfsleven en is er een omslag nodig van centraal gestuurde innovatie naar regionale en sectorale innovatie van onderop. Om verdergaande institutionele vernieuwing te stimuleren, is behoefte aan grensverleggende innovatie van instellingen samen met het (regionale) bedrijfsleven en toegesneden op de wensen van specifieke regio's of sectoren.

Innovatie is ook van belang in de kwalificatiestructuur die dynamischer en meer transparant moet worden. De beschrijving van beroepsinhouden zal worden gebaseerd op competenties. De examens en het opleidingsaanbod op ROC's zal daarin mee vernieuwen. De omslag moet gerealiseerd zijn in 2007. Derhalve is een innovatie-arrangement een belangrijke pijler van de beroepskolom, naast het hoofdlijnenakkoord en het dereguleringsprogramma. Het arrangement heeft als hoofdthema's de doorlopende leerwegen, bètatechniek en de herziening van de kwalificatiestructuur. Hiervoor stelt het kabinet een bedrag, oplopend tot 20 miljoen euro in 2006, ter beschikking. Voorwaarde is dat onderwijsinstellingen en bedrijfsleven samenwerken en dat cofinanciering door deze partijen tot stand komt.

Verbeteren van het rendement

Deelnemers hebben naast een leerrecht ook een leerplicht. In de beroepskolom zullen de instellingen worden aangesproken op rendementsverbetering. Daarbij hoort ook een plicht voor de deelnemer om zich maximaal in te zetten om een diploma te behalen. De rechten en plichten van zowel de instelling als de deelnemer moeten meer in evenwicht met elkaar worden gebracht om het rendement te verbeteren. Hiertoe moeten meer prikkels in het systeem worden ingebouwd. Voor de instellingen kan dat via de lijn van de bekostiging en de onderwijsintensiteit. Voor de deelnemers kan dat - na de leerplichtige leeftijd - via de lijn van de studiefinanciering, waarbij de bevordering van doorstroom centraal staat.

Kennisuitwisseling

Om het onderwijs aan hogescholen kwalitatief op niveau te houden, zullen hogescholen meer initiatief moeten nemen tot kennisuitwisseling met hun omgeving. Om de kennisuitwisseling te verbeteren, zal het kabinet uitvoering geven aan de beleidsreactie op het AWT/OR-advies 'Hogeschool van kennis'. Dit uitvoeringsprogramma bevat onder meer een wijziging van de wettelijke taakstelling van het hbo, de oprichting van een platform 'hogescholen en kennisuitwisseling' en het betrekken van de ontwerp-ontwikkelcomponent bij de evaluatie van lectoren/kenniskringen en het onderzoek naar de prijs per student in het hoger onderwijs.

3.4 Moderne voorzieningen

ICT

De investeringen van de afgelopen jaren hebben de basis gelegd voor het didactisch gebruik van informatie- en communicatietechnologie (ICT) in het onderwijs. De uitdaging voor de komende jaren is de integratie van ICT vorm te geven. ICT is een belangrijk middel om de kwaliteit en het rendement van het

onderwijs te verbeteren. Scholen moeten dit zoveel mogelijk zelf kunnen oppakken. Het ministerie zorgt voor de randvoorwaarden. Daarnaast kan ICT een bijdrage leveren aan het aangaan van de uitdagingen waar het onderwijs nu voor staat. Zo kan ICT in samenhang met functiedifferentiatie helpen bij het oplossen van de lerarenproblematiek. ICT kan ook worden ingezet binnen het achterstandenbeleid en kan een middel zijn om schooluitval terug te dringen. ICT-innovatie is ook een belangrijke component van het traject 'Bibliotheken in beweging', zowel in relatie tot onderwijsondersteuning als tot het achterstandenbeleid.

De komende maanden wordt de visie op de verdere integratie van ICT in het onderwijs nader ingevuld. Het is cruciaal om onderwijs daarbij blijvend als drager van de eigen onderwijsinnovatie te positioneren. Het overleg met de betrokken organisaties krijgt nu vorm. De planning is om begin 2003 met een beleidsnotitie te komen. Vooral internet geeft het onderwijs nieuwe mogelijkheden. Het kan de communicatie tussen leerlingen, docenten, ouders en schoolbestuurders versterken en geeft leerlingen toegang tot (educatieve) content uit de hele wereld. Daarom wordt ook vanaf 2004 de internetvoorziening voor de scholen financieel ondersteund. Reeds nu kunnen de nodige voorbereidingen getroffen worden om de continuïteit van de voorziening na 2003 te waarborgen. Dit loopt vooruit op de definitieve besluitvorming door een nieuw kabinet. Er wordt daarvoor 55 miljoen euro beschikbaar gesteld. Het uitgangspunt hierbij is dat de scholen meer ruimte krijgen bij het inrichten van een internetvoorziening. Voor de verdere uitwerking verwijzen wij u naar de brief 'De inrichting van de internetvoorziening voor het onderwijs' die u half november zult ontvangen.

Materiële bekostiging

Uit evaluaties blijkt dat er achterstanden zijn in de materiële bekostiging van het voortgezet onderwijs. Deze achterstanden worden zichtbaar in achterstallig onderhoud en verouderde inventaris, maar leiden er ook toe dat de voorzieningen onvoldoende zijn aangepast aan de onderwijsvernieuwingen. Dit doet afbreuk aan de uitstraling van het onderwijs als aantrekkelijke leer- en werkplaats op menselijke maat, met name in het vmbo. In het vorige kabinet is al geld uitgetrokken om achterstanden in te lopen. Dit kabinet wil hier extra geld aan besteden.

Daarnaast wordt de volledige verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud van schoolgebouwen in het voortgezet onderwijs en (een deel van) de aanpassingen aan de binnenzijde van de gemeente overgeheveld naar het schoolbestuur. Dit betekent dat de materiële bekostiging zal worden verhoogd met middelen uit het Gemeentefonds voor buitenonderhoud. In het primair onderwijs bestaat hetzelfde beleidsvoornemen; het ministerie zal het draagvlak hiervoor bij scholen en gemeenten, om vóór de vaststelling van het Gemeentefonds voor 2004 tot besluitvorming te komen. Voor het voortgezet onderwijs zijn voor bovenstaande maatregelen middelen gereserveerd onder de titel "Materieel & maatwerk vo/vmbo"

Door dit geheel van maatregelen wordt tegemoet gekomen aan de gesignaleerde knelpunten. Scholen zijn bovendien beter in staat zelfstandig afwegingen te maken en prioriteiten te stellen in hun huisvesting, zoals bijvoorbeeld de bevordering van kleinschalig onderwijs. Over vijf jaar zal de materiële bekostiging geëvalueerd worden.

Veiligheid

Veiligheid is een belangrijk aandachtspunt van dit kabinet. Veiligheid is ook in het geding waar het gaat om het vervoer van leerlingen naar school. De huidige Regeling zitplaatsverdeling maakt het mogelijk dat kinderen jonger dan 14 jaar zitplaatsen in de gemeentelijke vervoersvoorzieningen kunnen delen. De Tweede Kamer heeft aangedrongen op het schrappen van deze regeling. Het kabinet wil graag aan deze wens tegemoetkomen. Onderzoek naar de meerkosten die dit met zich meebrengt voor de gemeenten geeft aan dat het gaat om 13 miljoen euro per jaar structureel. De helft van dit bedrag zet OCenW uit de enveloppe worden in, de andere helft zal worden aangevuld door het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Elk kind heeft dan zijn eigen zitplaats en veiligheidsgordel.

Hoger onderwijs

De instellingen voor hoger onderwijs zijn zelf verantwoordelijk voor de instandhouding van de gebouwencomplexen. Een aantal instellingen heeft problemen

bij de financiering van investeringen in huisvesting, bijvoorbeeld als gevolg onderhoudskosten of veranderde eisen aan het gebouwencomplex. Het kabinet wil de instellingen tegemoetkomen waar de knelpunten het grootst zijn, rekening houdend met de mate waarin het eigen beleid van de instelling daarin een rol speelt. Hiervoor zal een financieringsarrangement worden ontwikkeld. Het kabinet stelt hiervoor middelen beschikbaar met een totale omvang van 15 miljoen euro in 2004 oplopend tot structureel 35 miljoen euro vanaf 2006. Samen met de reeds beschikbare 5 miljoen euro (structureel) loopt dit bedrag op tot 40 miljoen euro in 2006.

3.5 Doorlopende leerwegen

Begintoets

In het Strategisch Akkoord vormt de invoering van een begintoets voor het primair onderwijs een belangrijke prioriteit. Deze begintoets kan mede worden benut voor een andere toedeling van de gewichtenmiddelen. In de Beleidsagenda is voor dit najaar een plan van aanpak aangekondigd voor de ontwikkeling van de begintoets. Aan een begintoets die niet alleen in onderwijskundig opzicht betekenisvol is maar die mede de basis dient te leggen voor de toedeling van middelen, worden hoge eisen gesteld, zowel wat betreft de kwaliteit van de toets zelf als wat betreft de afname die objectief en onafhankelijk dient plaats te vinden. Om een goede invoering van de begintoets (in 2005) mogelijk te maken, zullen binnen de enveloppe extra middelen worden vrijgemaakt. Hiervoor reserveert het kabinet een bedrag oplopend tot structureel 16,5 miljoen euro in 2006. De inzet van de middelen zal in het plan van aanpak worden geconcretiseerd.

Cultuur en school

Cultuureducatie vormt een essentieel onderdeel van de vorming van alle jongeren. Het project Cultuur en School, dat zowel erfgoed, kunsten als media omvat, wordt daarom aanzienlijk geïntensiveerd door jongeren te stimuleren om - actief én passief - aan cultuur deel te nemen. Het streven is om in één doorlopende leerlijn - vanaf de eerste groep van het basisonderwijs tot aan de afronding van de schoolopleiding - leerlingen culturele activiteiten aan te bieden. Om cultuureducatie een optimale kans te bieden, zijn nieuwe allianties nodig tussen culturele instellingen,

kunstcentra en scholen. Verkokering tussen instellingen dient te worden tegengegaan. Concreet neemt het kabinet de volgende initiatieven:

- er komt voor het Basisonderwijs in Nederland een geormeerde faciliteit om kunstenaars en professionals uit de culturele sector als vakleerkracht in te zetten. Van de scholen die gebruik willen maken van deze regeling, zal een eigen inzet worden gevraagd, zodat de aandacht voor cultuur ook goed ingebed raakt in het eigen schoolbeleid. Het kabinet zal daarnaast met gemeenten en provincies overleggen over de inzet van middelen in het kader van het Actieplan Cultuurbereik voor dit doeleinde;
- er komen ruimere mogelijkheden voor Cultuur in de basisvorming. In het kader van de herziening van de basisvorming stimuleert het kabinet de ontwikkeling van werkplaatsen waar kunst- en cultuurvakken geïntegreerd worden aangeboden;
- scholen voor voortgezet onderwijs die zich extra willen inzetten voor het aanbieden van cultuureducatie, krijgen de gelegenheid om zich te ontwikkelen tot 'cultuurprofiel scholen';
- studenten aan de lerarenopleidingen ontvangen met ingang van 2005 vouchers waarmee ze cultuurbezoek kunnen financieren. In overleg met het culturele veld worden de mogelijkheden verkend voor een algemene kortingspas en andere faciliteiten voor docenten bij het bezoek van culturele activiteiten.

In totaal bedraagt de intensivering van de uitgaven voor het project Cultuur en School vanaf 2005 6 miljoen euro structureel.

Bèta/techniek

Er is nog steeds sprake van een hoge vraag naar technisch personeel en een teruglopend aanbod van geschoold technisch personeel. Dit probleem doet zich voor op mbo, hbo en wo-niveau. Het huidige bèta-techniekbeleid, dat zich in hoge mate kenmerkt door de activiteiten van Axis, bevindt zich in een afrondingsfase. Axis zou aanvankelijk per 1 juni 2003 zijn werkzaamheden beëindigen, maar heeft nu tot juni 2004 de mogelijkheid gekregen om projecten naar behoren af te bouwen en over te dragen. De ministeries van Economische Zaken en OCenW zullen gezamenlijk een onderzoek starten naar de ervaringen en verworvenheden van Axis. De resultaten van dit onderzoek zullen worden meegenomen voor de vormgeving van een nieuw beleid op het terrein van bèta-techniek: het zogenaamde Deltaplan bèta/techniek. Het deltaplan techniek zou alle onderwijssectoren moeten omvatten met specifieke maatregelen voor de specifieke onderwijssectoren. Het deltaplan techniek verschijnt in het voorjaar van 2003. Het plan past binnen het bredere kader van de innovatieagenda van het kabinet.

4 Financiële gevolgen

In het Strategisch Akkoord is geld gereserveerd voor beleidsprioriteiten op het terrein van onderwijs, cultuur en wetenschap (de enveloppe). In de onderstaande tabel staat welke bedragen voor de prioriteiten kunnen worden ingezet.

Tabel 1: Enveloppe en herschikkingen OCenW-begroting

	2003	2004	2005	2006
Enveloppe	0	120	230	340
Leerplicht 4-jarigen	14	14	14	14
Intertemporele compensatie	- 7,5	7,5	0	0
TOTAAL	6,5	141,5	244	354

Verlaging leerplicht 4-jarigen

De nadelen die aan de verlaging van de leerplichtige leeftijd kleven, staan haaks op het Strategisch Akkoord. Dit kabinet pleit juist voor meer ruimte voor scholen en benadrukt de verantwoordelijkheid van ouders en leerlingen. Bovendien moeten administratieve lasten waar mogelijk worden beperkt. Het wetsvoorstel wordt daarom ingetrokken. Hierdoor komt op de OCenW-begroting 14 miljoen euro structureel vrij.

Intertemporele compensatie

Om de begroting sluitend te krijgen wordt een intertemporele compensatie voorgesteld. Van 2003 worden middelen overgeboekt naar 2004.

De invulling van deze uitgavenruimte is bepaald door de prioriteiten zoals die zijn geschetst in de Beleidsagenda bij de begroting 2003 en die in het vorige hoofdstuk zijn uitgewerkt. Het gaat om de volgende vijf hoofdrichtingen van beleid:

- autonomie, deregulering en rekenschap;
- een aantrekkelijk beroep in het onderwijs;
- een sterke beroepskolom;
- moderne voorzieningen;
- doorlopende leerwegen.

De daadwerkelijke vertaling van deze voornemens in de begroting is aan het volgende kabinet.

4.1 Intensiveringen

In onderstaande tabel zijn de intensiveringen naar prioriteit geordend. Onder de tabel worden ze kort toegelicht.

Tabel 2: Intensiveringen OCenW

	2003	2004	2005	2006
Autonomievergroting, deregulering en rekenschap				
▪ Lumpsum po	0	20	43	75
Een aantrekkelijk beroep in het onderwijs				
▪ Lerarenbeleid	0	33	67	100
Een sterke beroepskolom				
▪ Innovatiearrangement / kwalificatiestructuur bve	0	10	15	20
▪ Materieel & maatwerk vo/vmbo	0	0	17	40
Moderne Voorzieningen				
▪ Leerling-vervoer po	6,5	6,5	6,5	6,5
▪ ICT (Kennisset)	0	55	55	55
▪ Huisvesting ho	0	15	25	35
Doorlopende leerwegen				
▪ Begintoets po	0	0	9,5	16,5
▪ Cultuur & School	0	2	6	6
TOTAAL	6,5	141,5	244	354

Autonomie, deregulering en rekenschap

Invoering van lumpsum in het primair onderwijs

Met de invoering van lumpsum in 2005 wordt de bestedingsvrijheid van scholen in het primair onderwijs vergroot. Bij de invoering is bijzondere aandacht nodig voor kleine scholen. Voor de overgang naar het nieuwe bekostigingssysteem, versterking van het management en bestuur, versterking van het beleidsvoerend vermogen van scholen én specifieke maatregelen voor kleine scholen is 20 miljoen euro gereserveerd in 2004, oplopend naar 75 miljoen euro in 2006.

Een aantrekkelijk beroep in het onderwijs

Lerarenbeleid en werken in de wetenschap

In 2004 is 33 miljoen euro beschikbaar, oplopend naar 100 miljoen euro in 2006, voor het beleidsprogramma arbeidsmarkt- en personeelsbeleid en voor, in het komende CAO-overleg overeen te komen, flankerende maatregelen ter versterking van arbeidsmarktpositie van onderwijspersoneel. Ook trekt het kabinet geld uit

voor vrouwen in de wetenschap. In de beleidsagenda (in de OCenW-begroting 2003) zijn concrete beleidsdoelstellingen geformuleerd. Het beleidsprogramma zal voor de periode 2003-2006 moeten voorzien in tenminste circa 10.500 formatieplaatsen aan personeel uit andere bronnen dan de initiële lerarenopleidingen (zij-instroom, onderwijsassistenten / ondersteuners, leraren in opleiding en herintreders). Het beleidsprogramma en flankerend beleid dragen daarnaast bij aan het behoud en de optimale inzet van zittend personeel (onder andere arbeidsduurverlenging, terugdringing ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid, langer doorwerken ouder personeel).

Een sterke beroepskolom

Innovatiearrangement en vernieuwing van de kwalificatiestructuur in het BVE-veld
Extra investeringen zijn nodig om de innovatiecapaciteit van instellingen te vergroten. Om innovaties tot stand te brengen, zullen onderwijs en bedrijfsleven nauw moeten samenwerken. OCenW stelt geld beschikbaar voor ambitieuze innovatieprojecten. Dit geldt ook voor de kwalificatiestructuur die flexibeler, dynamischer en meer transparant moet worden. Structureel is 20 miljoen euro gereserveerd. Voorwaarde is dat onderwijsinstellingen en bedrijfsleven samenwerken en dat cofinanciering van de zijde van zowel instellingen als bedrijven totstandkomt.

Materiële instandhouding en overheveling onderhoud in het voortgezet onderwijs en meer maatwerk in het vmbo

De beschikbare middelen (17 miljoen euro in 2005 en 40 miljoen euro structureel vanaf 2006) zullen worden ingezet om meer maatwerk te kunnen bieden aan leerlingen in de basisberoeps- en kadergerichte leerwegen (vmbo). De scholen krijgen de ruimte bij het zoeken naar oplossingen voor specifieke problemen. Uiteindelijk is het doel uitval te voorkomen en de doorstroming naar vervolgopleidingen te vergroten. Een deel van dit bedrag is beschikbaar voor het inlopen van de achterstanden in de materiële bekostiging. Daarnaast is geld uitgetrokken om de overheveling van taken voor het onderhoud van de VO-schoolgebouwen van gemeenten naar scholen te faciliteren.

Moderne voorzieningen

Leerling-vervoer primair onderwijs

De huidige Regeling zitplaatsverdeling maakt het mogelijk dat kinderen jonger dan 14 jaar zitplaatsen delen. Het kabinet wil deze regeling afschaffen zodat kinderen die gebruik maken van gemeentelijke vervoersvoorzieningen over een eigen zitplaats en veiligheidsgordel beschikken. Hiervoor is een budget van 13 miljoen euro nodig. De kosten worden door OCenW en het ministerie van Verkeer en Waterstaat gezamenlijk gedragen.

ICT: Kennisnet

Voor het onderwijs is een internetverbinding een basisvoorziening geworden. Tot 31 december 2003 hebben alle scholen via het contract met nl.tree toegang tot het internet en daarmee tot Kennisnet. Ook vanaf 2004 zullen alle scholen in het

primair- en voortgezet onderwijs en de bve-sector moeten kunnen beschikken over een internetaansluiting. Nu kunnen reeds de nodige voorbereidingen worden getroffen om de continuïteit van de internetvoorziening te waarborgen. Dit loopt vooruit op definitieve besluitvorming door een nieuw kabinet. Er is een bedrag beschikbaar van 55 miljoen euro. Met deze middelen wordt de koopkracht van scholen vergroot. Zij zijn dan in staat om zelf de internetvoorziening te regelen die past bij de betreffende school. Ook zullen (beperkte) centrale voorzieningen worden ingericht, zodat de verworvenheden van het onderwijsnetwerk Kennisnet (bandbreedte, beschikbaarheid, beveiliging) behouden blijven en de beheerslast op scholen wordt beperkt.

Huisvesting hoger onderwijs

Een aantal instellingen voor hoger onderwijs wordt geconfronteerd met problemen bij de financiering van investeringen in huisvesting. Het kabinet wil de instellingen tegemoetkomen waar de knelpunten het grootst zijn en stelt 15 miljoen euro in 2004 beschikbaar, oplopend tot structureel 35 miljoen euro vanaf 2006. Samen met de reeds beschikbare 5 miljoen euro (structureel) loopt dit bedrag op tot 40 miljoen euro in 2006.

Doorlopende leerwegen

Begintoets in het primair onderwijs

In het Strategisch Akkoord is de invoering van de begintoets in het primair onderwijs aangekondigd. Het beginniveau en de vorderingen van leerlingen kunnen zo beter worden vastgesteld. Het onderwijs kan zo beter worden aangepast op de leerling. Ook kan de begintoets de kwaliteit op schoolniveau zichtbaar maken. Het ministerie onderzoekt of de begintoets kan worden gebruikt bij de toedeling van gewichtenmiddelen aan scholen. Voor de toets is 16,5 miljoen euro (2006) gereserveerd. De toets wordt in 2005 ingevoerd.

Cultuur & School

Cultuur is een belangrijk vormend element in het onderwijs; niet alleen vanwege het leeraspect, maar ook als middel om creativiteit te ontwikkelen. Daarom wordt het programma 'Cultuur & School' geïntensiveerd. De keuzevrijheid van de scholen staat hierbij centraal. Voor scholen in het primair en voortgezet onderwijs is in 2004 2 miljoen euro beschikbaar, oplopend naar 6 miljoen euro in 2005.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(Maria J.A. v.d. Hoeven)

Bijlage I – overige strategische dossiers

Primair onderwijs

In de vorige regeerperiodes is veel aandacht uitgegaan naar leerlingen in het primair onderwijs die specifieke aandacht en extra zorg nodig hebben. Er is een aantal beleidsprogramma's in gang gezet die tot doel hebben de beschikbaarheid en de kwaliteit van deze extra zorg te verbeteren. Daarbij gaat het in de eerste plaats om de programma's Weer samen naar school en Leerlinggebonden financiering, vooral gericht op kinderen die voorheen in het (voorgezet) speciaal onderwijs werden opgevangen. In de tweede plaats gaat het om programma's gericht op leerlingen die in sociale achterstandssituaties verkeren.

Hierna wordt op hoofdlijnen de koers aangegeven die de komende periode gevolgd zal worden inzake de genoemde programma's, die niet direct onderdeel uitmaken van de Beleidsagenda, zoals gepresenteerd in de Rijksbegroting 2003.

1. Speciale zorg (WSNS en LGF)

Weer Samen Naar School

Het programma *Weer samen naar school* (WSNS) heeft tot doel de speciale zorg voor leerlingen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden en voor moeilijk lerende leerlingen, die voorheen alleen in speciale scholen buiten het reguliere basisonderwijs werd aangeboden, beter te integreren in het reguliere onderwijs zelf. Vroegtijdige onderkenning van problemen op de basisschool en gerichte hulp en begeleiding in de vorm van onderwijs op maat, moeten de uitstroom van leerlingen naar speciale scholen voorkomen. Het wettelijk kader is in 1998 herzien om een organisatorische infrastructuur te creëren in de vorm van samenwerkingsverbanden WSNS die zo'n aanpak mogelijk moet maken. Een belangrijke randvoorwaarde is dat de omvang van de middelen voor deze speciale zorg is gebudgetteerd. Daar staat tegenover dat de extra investeringen in het kader van de klassenverkleining mede tot doel hebben om de voorwaarden voor onderwijs op maat te verbeteren. In de afgelopen regeerperiode is gebleken dat er in het functioneren van de WSNS-verbanden nog knelpunten zijn, die zich met name voordoen in de vorm van wachtlijsten. Het vorige kabinet heeft een traject van aanvullende maatregelen in gang gezet om deze knelpunten op te lossen. Deze maatregelen worden uitgevoerd in de schooljaren tot en met 2003-2004. In de periode tot 1 augustus 2004 zal zorgvuldig worden nagegaan wat de effectiviteit van deze maatregelen is. Eind 2004 zal dan een omvattende evaluatie plaatsvinden van de ervaringen met het WSNS-beleid sinds de wettelijke invoering in 1998. In die evaluatie ook de tussentijdse onderzoeken betrokken die zijn uitgevoerd onder regie van de Stuurgroep beleidsgericht onderzoek bij NWO. Ook de Algemene Rekenkamer is bezig met een evaluatie van het WSNS-beleid. Deze zal in de loop van 2003 verschijnen. De evaluatie van 2004 zal ook aandacht besteden aan de relatie met het LGF-beleid. Op grond van de evaluatie-uitkomsten zal het kabinet bezien of en in hoeverre de organisatie van de speciale zorg aanpassing behoeft. Daarbij zal een belangrijk aandachtspunt zijn of de bestuurlijke

complexiteit binnen de WSNS-organisatie in een evenwichtige verhouding staat tot de effectiviteit in termen van voldoende onderwijs op maat, goede begeleiding en zorg voor de leerlingen. Uitvoering van reeds in gang gezet beleid en evaluatie in 2004 betekent niet dat het kabinet verder pas op de plaats maakt wat betreft dit onderwijs. Indien daartoe aanleiding is, zal het kabinet tussentijds handelend optreden. Zo zijn er aanwijzingen dat de kwaliteit van het onderwijs in de speciale basisscholen te wensen overlaat. Op 31 oktober jl. is hierover een inspectierapport naar de Tweede Kamer gestuurd, samen met de vierde voortgangsrapportage Weer Samen Naar School, waarin een beleidsreactie op het rapport is opgenomen.

Leerlinggebonden financiering

Zoals in de toelichting bij de Rijksbegroting 2003 is gemeld, streeft het kabinet ernaar het wetsvoorstel Leerlinggebonden financiering (LGF) met ingang van 1 augustus 2003 in te voeren. Dit wetsvoorstel is op basis van langdurig en intensief overleg met het onderwijsveld tot stand gekomen. Het draagvlak hiervoor is groot, zoals bleek uit de reacties van het georganiseerde onderwijsveld toen het wetsvoorstel in april van dit jaar door de Eerste Kamer controversieel werd verklaard. De Eerste Kamer heeft de behandeling van het voorstel intussen hervat. Intussen zijn maatregelen getroffen waardoor in het schooljaar 2002-2003 de invoering van het wetsvoorstel zo goed mogelijk wordt voorbereid. In het schooljaar 2003-2004 zal voor het eerst ervaring opgedaan kunnen worden met de nieuwe wettelijke regeling. Het vorige kabinet heeft toegezegd dat een zorgvuldige monitoring en evaluatie van de nieuwe wetgeving zal plaatsvinden. Eind 2004 is het mogelijk de ervaringen in het eerste schooljaar onder de nieuwe wetgeving te evalueren. Deze evaluatie ziet met name toe op het stelsel van indicatiestelling, de integratie van gehandicapte leerlingen in het reguliere onderwijs en het functioneren van de REC's. De uitkomsten van deze evaluatie kunnen aanleiding geven tot bijstellingen in beleid- en regelgeving. Zij zullen tevens in samenhang gebracht worden met de evaluatie van het WSNS-beleid die gelijktijdig plaatsvindt.

2. Onderwijs en maatschappelijke samenhang

De tweede fase van het landelijk beleidskader (2002 - 2006) van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid is per 1 augustus ingegaan. Hierin is de voor- en vroegschoolse educatie en het onderwijskansenbeleid ondergebracht. Het kabinet streeft naar een verdere ontschotting en ontkokering van het jeugdbeleid. Vanuit de feitelijke belemmeringen die kinderen, ouders, maar ook leraren en kinderleidsters ervaren, zal een 'beleidsagenda' voor de jeugd worden geformuleerd. Voor wat betreft het OCenW-aandeel om tot verbetering van ontwikkelingskansen van kinderen te komen, zal in het eerste kwartaal van 2003 een uitgangspunten- en actieprogramma worden voorgelegd aan de Kamer. Als basis voor de koersbepaling voor de komende jaren zullen in het uitgangspunten- en actieprogramma verschillende door het vorige kabinet toegezegde voortgangsrapportages worden opgenomen, met name de voortgangsrapportage onderwijskansen, de voortgangsrapportage brede scholen, de verantwoording van de resultaten VVE-regelingen 2000-2002, alsmede een kabinetsreactie op de OR- en RMO-adviezen over de voor- en vroegschoolse educatie. Deze thema's hebben gemeenschappelijk dat zij een uitwerking vragen van de wijze waarop aan gemeenten en schoolbesturen verantwoordelijkheden worden toebedeeld.

De komende maanden zullen worden benut om zicht te krijgen op de feitelijke belemmeringen bij burgers en voorzieningen zelf. Ook zal een voorstel worden ontwikkeld voor acties die op de weg van het Rijk liggen om deze belemmeringen weg te nemen.

Aan de koningin wordt verzocht om het wetsvoorstel voor de verlaging van de leerplicht naar vier jaar in te trekken. De inhoudelijke motivering omtrent dit verzoek is uitgewerkt in een brief die één dezer dagen aan de Tweede en Eerste Kamer wordt verstuurd.

De verantwoordelijkheid voor het bevorderen van de deelname aan voor- en voegschoolse educatie is bij de lokale overheid gelegd. Het stimuleren van vierjarigen om naar school te gaan, is hier ook onderdeel van.

Voortgezet onderwijs

Eerst en vooral is het nodig dat scholen hun primaire proces onder de loep nemen en dit meer laten aansluiten op de behoeften en talenten van de leerling. Het personeel wordt zo meer aangesproken op zijn professionaliteit en creativiteit. Hiervoor heeft de school meer ruimte nodig. Bij de aanpassing van de tweede fase havo/vwo staat daarom vergroting van keuzemogelijkheden voor school en leerling voorop: in het vakkenpakket als geheel (het profiel) en in de programma's van de afzonderlijke vakken. Hetzelfde geldt voor de vernieuwing van de basisvorming; daar krijgt vooral de school meer ruimte om het onderwijsprogramma op de leerling af te stemmen. Essentieel is dat de praktische problemen van scholen, leraren en leerlingen aangepakt worden, zoals overladenheid, versnippering, overbelasting van leraren en organiseerbaarheid.

Optimale vormgeving van het primaire proces vergt ook ruimte in het personele, financiële en schoolorganisatorische vlak. Daar is al veel ruimte. De vraagfinanciering in de educatieve infrastructuur wordt bevorderd en er wordt gewerkt aan de 'doordecentralisatie' van het binnen- en buitenonderhoud van schoolgebouwen naar het schoolbestuur. De doordecentralisatie van de huisvesting blijft op vrijwillige basis mogelijk.

Publieke verantwoording

Bij de professionele en autonome school horen openheid en responsiviteit jegens leerlingen, ouders en personeel, maar ook jegens de maatschappelijke omgeving. Het is een onderdeel van meervoudige publieke verantwoording. Onderlinge vergelijking tussen scholen wordt in samenwerking met het veld gestimuleerd. Dit versterkt de keuzemogelijkheid van leerlingen en ouders. De medezeggenschap wordt versterkt. Het kabinet gaat na of dit gebeurt door de invoering van de WOR, met daaraan gepaard gaande gelijkwaardige medezeggenschap voor ouders en leerlingen, of dat de medezeggenschap wordt versterkt door een model waarbij schoolbesturen kunnen kiezen tussen de WOR of handhaving van de medezeggenschapsraad. Een element van de verkenning is de uitvoerbaarheid van het keuzemodel. Het ministerie streeft ernaar de Kamer nog voor het eind van dit jaar het resultaat van deze verkenning aan te bieden.

In het strategisch akkoord is afgesproken dat fusies en de vorming van steeds grotere scholen zullen worden afgeremd. Daarvoor wordt allereerst onderzocht hoe binnen grote scholen een kleinschaliger leer- en werkomgeving bewerkstelligd kan worden. Het is nu al eenvoudiger om kleinere schoollocaties te realiseren. Had een school tot nu toe 600 leerlingen nodig om een nevenvestiging te beginnen, nu zijn dat er nog maar 450. Het kabinet streeft ernaar dat naast scholengemeenschappen dat voortaan ook categorale scholen een nevenvestiging kunnen oprichten.

Voor de verdere ontwikkeling naar een professionele en zelfstandige sector is een krachtige brancheorganisatie wenselijk. De voorgenomen oprichting van de werkgeversorganisatie per 1 januari 2003, waarin besturenorganisaties en schoolleiders participeren, is een eerste stap in die richting.

Imago van het vmbo

Voor het vmbo wordt allereerst ingezet op een aantrekkelijk onderwijsaanbod. Dat is een keuze voor moderne en vernieuwende programma's, aansprekende pedagogiek en didactiek, doorgaande leerwegen en maatwerk voor leerlingen, maar ook een aantrekkelijke leer- en werkomgeving, goede kwaliteit van zorg en voldoende goed gekwalificeerde mensen voor de klas. Het zijn alle belangrijke factoren voor de verdere verbetering van het imago van het vmbo. Uiteraard zal ook de beroepskolom hieraan bijdragen. Hiertoe wordt het impulsprogramma vmbo gecontinueerd. Via regionale arrangementen kunnen scholen zelf, in nauwe samenwerking met gemeente en bedrijfsleven, een doelmatiger en aantrekkelijker onderwijsaanbod realiseren. De synergie tussen regionale impulsprojecten vmbo en regionale arrangementen wordt bevorderd. Daarnaast verdient het vmbo bijzondere aandacht vanuit het integraal jeugdbeleid en de bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Impulsen van onderop worden gestimuleerd. Een eerste voorbeeld hiervan krijgt gestalte in Rotterdam. Bij dit alles is de zorg voor de leerling die extra aandacht nodig heeft, essentieel. De leer/werktrajecten krijgen in de scholen verder vorm. Een wetsvoorstel voor opname van de trajecten in de WVO per 1 augustus 2003 is inmiddels bij de Kamer ingediend. In 2003 worden de eerste centrale vmbo-examens afgenomen.

Ten slotte zet het kabinet in op een stevige inbedding van de school als partner in een netwerk van voorzieningen rond de school. Sport en cultuur als bindende factor zijn, na de brede school en de verlengde schooldag, nieuwe, veelbelovende elementen van brede dagvoorzieningen.

Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Koers BVE

Vóór de zomer van 2003 zal Koers BVE 2 aan de Tweede Kamer worden aangeboden, waarin een toekomstvisie op het beroepsonderwijs zal worden geschetst. De voorbereidingen zijn reeds gestart. OCenW heeft inmiddels met alle instellingen in de bve-sector, inclusief een tiental niet-bekostigde instellingen, gesprekken gevoerd om - naast de beleidsprioriteiten - input te genereren voor de agenda voor Koers BVE die nog in 2002 aan de Tweede Kamer zal worden voorgelegd. Deze agenda is de opmaat voor een interactief proces waarin met alle betrokken partijen, waaronder ook de deelnemers en de docenten, discussies worden gevoerd over onderwerpen die op de (middel)lange termijn relevant zijn voor de bve-sector. Onderwerpen die onder meer aan de orde komen, zijn de positionering van educatie, de toekomst van bètatechniek en het open bestel.

Educatie

Vraagstukken die binnen de educatie spelen, zijn de positie van het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) binnen de educatie en het afschaffen van de gedwongen winkelnering. Momenteel vindt ten behoeve van de positie van het vavo een verkenning plaats, die in 2002 wordt afgerond. Het afschaffen van de gedwongen winkelnering speelt op het beleidsterrein van de educatie en op het beleidsterrein van de inburgering nieuwkomers. Momenteel verkent OCenW onder welke randvoorwaarden en condities en met welke fasering de gedwongen winkelnering kan worden afgeschaft. Aandachtspunten zijn onder meer de kwaliteit en de toegankelijkheid. Tot slot wordt een discussie over de inburgering van nieuwkomers gevoerd met het ministerie van Vreemdelingenzaken en Integratie.

Open Bestel

Momenteel is er in de bve-sector nog weinig concurrentie tussen de instellingen en hebben die min of meer een monopoliepositie binnen hun regio. Dit probleem wordt nog versterkt door het feit dat alleen deze instellingen in aanmerking komen voor bekostiging door de rijksoverheid. Concurrentie kan vergroot worden door instellingen die nu nog niet bekostigd worden onder bepaalde voorwaarden in aanmerking te laten komen voor bekostiging. Zo'n open bestel is geen doel op zich; uiteindelijk criterium is verhoging van de onderwijskwaliteit en de keuzevrijheid van de deelnemer. Een eerste verkenning zal de mogelijkheden hiervoor onderzoeken. Inpassing binnen het huidige budget is hierbij een randvoorwaarde. Koers BVE 2 zal op grond van de nadere verkenning het vervolgtraject aangegeven.

Internationalisering

Om de internationale oriëntatie van de deelnemers in de beroepsopleidende leerweg te faciliteren, zal OCenW een pilot starten waarbij studiefinanciering kan worden meegenomen naar Duitsland, Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk.

Hoger onderwijs

Om beter in te spelen op internationale ontwikkelingen en maatschappelijke behoeften, wordt het hoger onderwijs per 1 september 2002 vormgegeven volgens het bachelor-mastermodel. Universiteiten kunnen binnen dit kader onderwijs ontwikkelen dat flexibel en internationaal georiënteerd is en aangepast aan de eisen van deze tijd. Daarnaast is het stelsel van kwaliteitszorg uitgebreid met accreditatie. In het vervolg zullen alleen opleidingen die geaccrediteerd zijn wettelijke rechten hebben als bekostiging, titulatuur en studiefinanciering. Oogmerk is dat het nieuwe accreditatiesysteem ook internationaal is georiënteerd. Het bachelor-masterstelsel draagt bij aan de internationale oriëntatie van het hoger onderwijs. Het kabinet zal verkennen op welke wijze de mogelijkheden verruimd kunnen worden om studiefinanciering mee te nemen naar het buitenland.

1. Bachelor-masterstructuur

Per 1 september 2002 is de bachelor-masterstructuur ingevoerd in het hoger onderwijs. De komende periode zal langs twee lijnen worden doorgewerkt. In de eerste plaats via monitoring en evaluatie, in de tweede plaats zijn verschillende maatregelen nodig voor de 'doorontwikkeling' van de nieuwe structuur.

Monitoring

Jaarlijks monitort de Inspectie de ontwikkelingen en knelpunten van de invoering. De eerste rapportage is gepland in het voorjaar van 2003. Om over een periode van vier à vijf jaar te kunnen vaststellen of de invoering van de bachelor-master een succes is, zal in overleg met studenten, instellingen en Inspectie een aantal succesfactoren worden opgesteld. Het gaat dan bijvoorbeeld om de vragen of de keuzevrijheid van studenten is vergroot, de internationale concurrentiepositie van het Nederlandse hoger onderwijs is verbeterd en of invoering heeft geleid tot betekenisvolle vernieuwing van de curricula.

Internationale afstemming naamgeving bachelor- en mastergraden

Internationale afstemming over de naamgeving van bachelor- en mastergraden is gewenst in het licht van de vergelijkbaarheid van de onderwijssystemen. Deze afstemming zal plaatsvinden in het kader van de ministersconferentie in Berlijn in 2003, in vervolg op de conferenties in Bologna en Praag. Het onderscheid in naamgeving van graden tussen hbo- en wo-opleidingen wordt daarbij betrokken.

2. Opstart accreditatieorgaan

De Nederlandse Accreditatie Organisatie (NAO) is tot stand gekomen met ingang van de inwerkingtreding van de accreditatiewetgeving (1 augustus 2002). De opbouw van het NAO en de ondersteunende organisatie, evenals de voorbereiding van de uitvoering van de NAO-kerntaken, zijn momenteel in volle gang. De inspanningen zijn erop gericht om het NAO per januari 2003 operationeel te laten zijn. Met het oog op de in 2003 uit te voeren visitaties is het noodzakelijk om zo vroeg mogelijk in 2003 duidelijkheid te bieden met betrekking tot de eisen aan accreditatie. De accreditatiekaders wo en hbo zullen daarom naar verwachting voor 1 april 2003 in de Staatscourant worden gepubliceerd.

Onderzoek en wetenschapsbeleid

In Lissabon werd in maart 2000 de Europese ambitie uitgesproken om uit te groeien tot de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie. Deze lijn werd in Barcelona doorgetrokken. Dat resulteerde onder meer in de politieke doelstelling dat in de Europese lidstaten de uitgaven voor Research & Development (R&D) en innovatie in 2010 de 3 procent van het Bruto Nationaal Product moeten benaderen, waarbij tweederde van de nieuwe uitgaven uit de private sector moet komen. Het Strategisch Akkoord van het kabinet stelt dat de overheid de voorwaarden moet creëren voor het bedrijfsleven om de aansluiting bij de top van Europa te hervinden en die positie vast te houden. Bij het debat over de regeringsverklaring heeft het kabinet de motie De Graaf, over bevordering van een toekomstgerichte ontwikkeling van de kenniseconomie, met graagte geaccepteerd. De vijf partijen die in oktober 2001 een gezamenlijk manifest over het wetenschapsbeleid uitbrachten (VNO-NCW, KNAW, NWO, TNO, VSNU), hebben gepleit voor het formuleren van een 'nationale kennisstrategie'. Aan de ontwikkeling van zo'n kennisstrategie wordt onder meer gewerkt in het kader van het Wetenschapsbudget, dat eind dit jaar verschijnt. Later zal in het HOOP de visie van het departement worden gegeven op de ontwikkelingen in het hoger onderwijs. Het ministerie van EZ brengt begin volgend jaar zijn Innovatienota uit.

Vanwege het economische en maatschappelijke belang van wetenschappelijk onderzoek zijn de bijdragen voor de onderzoeksinstellingen op de OCenW-begroting in het Strategisch Akkoord ontzien. Om de hoge ambities te kunnen waarmaken, is het daarnaast nodig om extra te investeren in onderzoek. De middelen daarvoor zijn gereserveerd in de derde tranche investeringen in het kader van ICES/KIS (800 miljoen euro tot 2010).

De economische tegenwind vraagt om een strak financieel-economisch beleid. Daarom is meer dan ooit een zo effectief mogelijke besteding van middelen vereist. De insteek daarbij is een zo hoog mogelijke kwaliteit van onderzoek over het gehele onderzoeksbestel te realiseren. Daartoe zal in de universitaire onderzoeksbekostiging een koppeling worden gelegd tussen het budget en de kwaliteit van de onderzoeksoutput. Administratieve lasten voor onderzoekers worden beperkt en er wordt ingezet op een hoog maatschappelijk rendement van investeringen in onderzoek. In het beleid staat de onderzoeker centraal. De uitdaging van de komende tijd zal zijn om - in het bijzonder vrouwelijk - talent voor het onderzoek te vinden en vast te houden. Het programma Aspasia, dat erop is gericht meer vrouwen te laten doorstromen naar hoge onderzoeksfuncties, is succesvol gebleken, zodat een serieus begin is gemaakt met de reductie van de achterstand. Het Aspasiaprogramma wordt daarom voortgezet. Voorstel is om uit het totaalbedrag voor het lerarenbeleid (zie 3.2.) vanaf 2006 een extra bedrag in te zetten om het aantal vrouwen in de Vernieuwingsimpuls te verhogen.

Internationaal onderwijsbeleid

De hoofdlijnenbrief 'Onderwijs voor Wereldburgers' (in januari 2002 verzonden aan de Tweede Kamer) beschrijft de belangrijkste uitdagingen die de internationale ontwikkelingen aan het Nederlandse onderwijs stellen.

Trends als globalisering en de Europese eenwording hebben toenemende betekenis, zowel voor het onderwijs zelf als voor het overheidsbeleid terzake. Een internationale oriëntatie van scholieren en studenten is noodzakelijk in een multiculturele samenleving met een steeds meer internationale arbeidsmarkt. Het Nederlandse onderwijs is gebaat bij een stevig internationaal profiel en een goede herkenbaarheid in het buitenland. Het wordt ook steeds belangrijker om multilaterale en bilaterale samenwerking met buitenlandse overheden effectief te benutten voor Nederlandse onderwijsdoeleinden. Interessante mogelijkheden biedt bijvoorbeeld het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van 2004.

Het Nederlandse voorzitterschap van de EU zal OCenW, naast uitvoering van de 'Europese Agenda', de mogelijkheid bieden om een select aantal thema's met relevantie voor de nationale beleidsagenda, in Europees kader te agenderen en daarmee te profileren. In de loop van 2003 zal een en ander nader worden uitgewerkt.

Vanwege dit toenemende belang is het zaak om op korte termijn de prioriteiten voor de komende periode te benoemen, in samenhang met de algemene beleidsagenda. Deze prioriteiten worden opgenomen in een internationale beleidsbrief, die naar verwachting in 2003 aan de Tweede Kamer wordt verstuurd.

Cultuur

1. Vergroten culturele component in samenleving

Het Nederlandse cultuurbeleid is in de loop der jaren steeds meer doordrongen geraakt van de betekenis die populaire, nieuwe en minder traditionele cultuuruitingen kunnen hebben voor het algemene culturele klimaat. Dat het budget grotendeels gereserveerd bleef voor de traditionele cultuur was - en is - tot op grote hoogte onvermijdelijk om het culturele voorzieningenniveau op peil te houden. De verbreding van de werking van het cultuurbeleid zal ook in de toekomst niet in de eerste plaats via het subsidie-instrument gestalte krijgen. Een benadering vanuit het cultuurbeleid is effectiever en past meer in deze tijd en sluit beter aan op een breder cultuurbegrip, met als aangrijpingspunt de culturele dimensies van de openbare en particuliere ruimtes waarin wij wonen, werken en ontspannen, de goederen waarmee wij ons omringen, de kleding waarin wij ons kleden, de manier waarop wij onze vrije tijd besteden, en de wijze waarop wij onze jeugd onderwijzen.

Langs deze weg zullen op een vanzelfsprekende manier steeds meer mensen gaan deelnemen aan het culturele leven. Een rijk geschakeerd cultureel leven dat burgers in staat stelt ervaringen met elkaar te delen, bindt en versterkt een samenleving, ook in sociaal en economisch opzicht. Daarom is juist in tijden waarin het economisch minder voor de wind gaat een actief en alert cultuurbeleid onmisbaar; een beleid waarin alle mogelijkheden tot samenwerking, integratie en synergie met verwante beleidsterreinen, andere overheidsinstanties, het bedrijfsleven en andere particuliere bondgenoten worden benut. Overigens zijn culturele initiatieven niet per se geldverslindend: niet zelden zijn het potentiële *moneymakers*. In een steeds kleiner wordende wereld, met steeds meer op elkaar lijkende markten, groeit cultuur uit tot een van de factoren die het verschil uitmaken. Ook in dat opzicht verdient het economisch belang van cultuur meer aandacht.

Het media- en persbeleid is erop gericht zoveel mogelijk burgers tegen betaalbare prijzen toegang te verschaffen tot een kwalitatief hoogwaardig en pluriform aanbod van informatie. Een essentiële voorwaarde daarvoor is dat publieke en commerciële partijen toegang hebben tot distributie-infrastructuren, zoals satelliet, ether en kabelnetten. Het mediabeleid heeft dan ook niet alleen betrekking op de publieke omroep, maar ook op de commerciële. Zo is er vanuit het mediabeleid oog voor het culturele belang van onafhankelijke producenten van televisieprogramma's. Publieke en commerciële aanbieders van programma's treffen elkaar op verschillende markten: op de markt van kijkers en luisteraars, op de inkoopmarkt van rechten voor manuscripten, tv-programma's en speelfilms en op de reclamemarkt. Ook dat maakt het mediabeleid tot een speerpunt bij de versterking van de culturele component van onze samenleving. Mede dankzij het programmavoorschrift en het beleid van het Stimuleringsfonds Nederlandse culturele omroepproducties, blijft de publieke omroep hierbij een bijzondere positie innemen als informant over kunst en cultuur, als aanbieder van bijzondere culturele programma's en als zelfstandig producent van televisiedrama,

documentaires en televisiefilms. Hoewel de kijk- en luistercijfers vaak achterblijven bij die van andere programma's, bereikt de publieke omroep op deze manier een publiek van een omvang die via concertzaal, museum, theater of bioscoop ondenkbaar zou zijn.

Ook de ruimtelijke ordening is een terrein met vele aanknopingspunten voor de culturele kwaliteit van ons bestaan. Nederland verstedelijkt in hoog tempo. Vaste, traditionele kwaliteiten worden ingeruild voor nieuwe en onbestemde waarden. Bijvoorbeeld door het instandhoudingsbeleid voor de monumentenzorg levert het cultuurbeleid een bijdrage aan de ruimtelijke ontwikkeling. Daarmee wordt de aantrekkelijkheid van stad en land vergroot en wordt profijt getrokken uit het culturele erfgoed. De exploitatiemogelijkheden van monumentale gebouwen worden verbeterd, zodat deze een functie kunnen blijven vervullen.

Ruimtelijke ordening en archeologie hebben veel met elkaar te maken. Immers, in het proces van de ruimtelijke ordening vallen beslissingen die van grote invloed zijn op het behoud van ons bodemarchief. Het leggen van een relatie tussen archeologische monumentenzorg en ruimtelijke ordening is één van de uitgangspunten van het verdrag van Malta. Ook dit kabinet geeft prioriteit aan het invoeren van dit door Nederland ondertekende internationale cultuurverdrag. Dit verdrag zal door wijziging van onder andere de Monumentenwet (1988) worden ingevoerd. Naar verwachting wordt de wet in 2004 van kracht.

Cultuur houdt zich niet aan grenzen. Voor het internationaal cultuurbeleid is een beleidskader ontwikkeld waarbinnen OCenW de verantwoordelijkheid deelt met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Internationaal cultuurbeleid heeft twee ijkpunten: internationale samenwerking en het culturele profiel van Nederland in het buitenland. Europese integratie en liberalisering van de wereldhandel laten het buitenlandse cultuurbeleid niet ongemoeid. Bij de komende herziening van het EU-verdrag zal waarschijnlijk ook de plaats van cultuur in de EU aan de orde worden gesteld, wat een bijzonder licht werpt op het Nederlands voorzitterschap in de tweede helft van 2004. Binnen het kader van de wereldhandelsorganisatie wordt de komende jaren gesproken over de verplichting vrije markttoegang te verlenen aan buitenlandse audiovisuele en culturele diensten. En ook dat is een thema waarvan de invloed op het culturele leven van alledag niet moet worden onderschat.

2. Vergroten cultuurbereik

In het streven meer mensen te laten delen in wat cultuur te bieden heeft, vervullen informatie en communicatie een sleutelrol. Informatie is in de eerste plaats nodig om burgers in staat te stellen een gemotiveerde keuze te maken uit het rijk geschakeerde en zeer diverse culturele aanbod, dat zich uitstrekt van de zogenaamde 'verheven' cultuur tot en met de cultuur van alledag. Beter gebruik van informatie en informatietechnologie is ook de weg waarlangs culturele bedrijven, zowel individueel als collectief, de dienstverlening aan hun klanten, het Nederlandse publiek, kunnen opvoeren. Daarnaast biedt de wereld van de massacommunicatie vele mogelijkheden die nog steeds niet ten volle zijn benut.

De doelstellingen van het mediabeleid - kwaliteit, toegankelijkheid en diversiteit - gelden ook voor de nieuwe media. Daarom speelt de publieke omroep een prominente rol als voortrekker bij de ontwikkeling van nieuwe diensten. Juist nu de markt terughoudend is, is het de taak van de publieke omroep om te innoveren. Bibliotheken kunnen informatie op internet voor grote groepen mensen op een toegankelijke manier ontsluiten en verbinden aan hun fysieke collecties. In dit verband vraagt de conservering van papieren en audiovisuele collecties speciale aandacht, waarbij digitaliseringstechnieken niet alleen kostenbesparend werken, maar ook het gebruik via internet dichterbij brengen. Met breedbandige internetaansluitingen kunnen de mogelijkheden van interactieve en direct opvraagbare bewegende beelden of combinaties van tekst, beeld en geluid ten volle worden benut.

De komende periode zal het kabinet de kansen onderzoeken die ICT biedt voor marketingdoeleinden (nog maar drie procent van de burgers geeft aan via internet te worden geattendeerd op het cultuuraanbod), voor radio- en televisieprogrammering, voor bibliotheken en voor archieven. Zo zou samenwerking tussen bestaande initiatieven in de culturele en omroepsector verbeterd kunnen worden. Het gaat dan om slim en direct doorverwijzen van internetbezoekers naar elkaars collecties en het gebruik van gedeelde technologische standaarden en softwareapplicaties. Het ministerie heeft de Raad voor Cultuur gevraagd na te gaan welke middelen nodig zijn voor verdere acties, zoals beschreven in de brieven die dit voorjaar naar de Tweede Kamer zijn gestuurd over e-Cultuur, content, en digitalisering. Na ontvangst van dit advies en het vooradvies in het kader van de cultuurnotaprocedure, zal het kabinet in de uitgangspuntenbrief die volgend jaar zomer verschijnt, zijn visie geven op de verdere ontwikkeling van ICT-toepassingen in de cultuursector.

Het museumbeleid wordt herijkt, met als doel de bekostiging (met name van Rijksgesubsidieerde musea) te stroomlijnen en knelpunten weg te nemen. Een meer effectieve toedeling van middelen, in combinatie met ruimte om te ondernemen, stelt de musea in staat zich nog slagvaardiger op te stellen in de richting van het publiek. Het kabinet zal samenwerking en afstemming met andere erfgoedinstellingen bevorderen.

In het media- en cultuurbeleid is veel aandacht voor de toegankelijkheid voor mensen met een handicap. Het gaat daarbij om ondertiteling, gebarentaal en het hoorbaar maken van ondertiteling. Ook de toegankelijkheid van internetsites van cultuur- en omroepinstellingen krijgt steeds meer aandacht. Bij dit laatste wordt aangesloten bij het VWS-project 'Drempels weg'.

Het door het vorige kabinet ingezette Actieplan Cultuurbereik kan eveneens een aanzienlijke bijdrage leveren aan het vergroten van het cultuurbereik en aan het verkleinen van de kloof tussen publiek en cultuur. Het kabinet bespreekt mogelijke nieuwe accenten in het Actieplan graag met de provincies en gemeenten, nadat de uitkomsten van de visitatie bekend zijn (begin 2003).

Het stelsel van openbare bibliotheken biedt een krachtige infrastructuur voor een scala van diensten op cultureel, educatief, sociaal en informatief terrein. Met 1400 fysieke vestigingen bestrijkt het stelsel iedere stad en iedere stadswijk. Kleinere dorpen en het platteland worden bediend door zogenaamde bibliobussen. Om het stelsel toe te rusten op de vereisten van en gebruikerswensen binnen de multiculturele kennissamenleving, is het traject 'Bibliotheken in beweging' ingezet. Dit meerjarige vernieuwingsprogramma wordt uitgevoerd in samenwerking met IPO, VNG en de bibliotheekbranche. In de huidige kabinetsperiode zullen de accenten worden geplaatst op de inzet van bibliotheken voor:

- de verbreding van het cultuurbereik (aanbieden van breedte- en diepte-informatie óver en laagdrempelige kennismaking mét het culturele aanbod);
- de versterking van de onderwijsondersteunende functie (faciliteren schoolmediatheek, versterking leesvaardigheidsontwikkeling allochtone leerlingen, ondersteuning studiehuis, levenslang leren);
- de achtervangfunctie voor toegang tot ICT-apparatuur en digitale content;
- de versterking van bijdragen aan sociale cohesie en integratie en het herstel van de vertrouwensrelatie tussen burger en overheid.

Een en ander is meer gedetailleerd uiteengezet in de beleidsbrief van de staatssecretaris van Cultuur en Media 'Bibliotheken In Beweging deel II' (28.330, nr.2), die op 26 september jl. met de Kamer is besproken. Tijdens dit AO is gebleken dat er overeenstemming met de Kamer bestaat over de ambitie van een brede educatieve en maatschappelijke invulling van de bibliotheek, zoals in de brief is neergelegd.

Het traject 'Bibliotheken in Beweging' heeft grote relevantie voor het onderwijs. Een aanzienlijk deel van de vernieuwingsslag bestaat immers uit het breed landelijk uitzetten van de 'best practices' op het gebied van lokale samenwerkingsverbanden tussen onderwijsinstellingen en bibliotheken, die zich inmiddels op alle niveaus van het onderwijsstelsel voordoen. Intensivering van deze samenwerkingsverbanden zal vooral kwaliteits- en synergievoordelen opleveren voor instellingen voor primair en voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. Doordat openbare bibliotheken buiten schooltijden zijn geopend, vervullen ze op diverse plaatsen tevens een centrale rol in (de ontwikkeling van) zogenaamde brede scholen of vensterscholen.

Uit onderzoek blijkt verder dat (te) weinig instellingen op dit moment gebruik maken van de aanwezige expertise en het brede aanbod van multimediale onderwijsondersteunende hulpmiddelen in bibliotheken voor kinderen en ouders uit de zwakkere doelgroepen. Daarnaast heeft de praktijk bewezen dat bibliotheken een bijdrage kunnen leveren aan het aanleren van 'informatievaardigheden' die van essentieel belang zijn om in de informatiesamenleving volwaardig te kunnen functioneren.

Bijlage II – gevolgen wetgevingsprogramma volgend uit beleidsprogramma + beleidsbrief¹

PRIMAIR ONDERWIJS, INCLUSIEF (VOORTGEZET) SPECIAAL ONDERWIJS

◆ **Autonomie, deregulering en rekenschap**

In procedure brengen van verschillende dereguleringswetsvoorstellen en amvb's in de periode 2002-2006 - voor wat betreft de wetsvoorstellen moment van indiening afhankelijk van het te dereguleren onderwerp - waaronder in elk geval:

- wetsvoorstel en amvb afschaffing bestedingsverplichting ten aanzien van de formatie, bestemd voor onderwijs aan leerlingen van 4 tot en met 7 jaar. Invoering 1 augustus 2003;
- wetsvoorstel en amvb invoering lumpsum. Indiening najaar 2003, met stapsgewijze invoering in 2005;
- wetsvoorstel in verband met wijze bekostiging schoolbegeleiding. Indiening februari 2003 ten behoeve van gefaseerde invoering 2004-2006;
- wetsvoorstel wijziging bekostiging vervanging en werkloosheidsuitkeringen;
- wetsvoorstel wijziging kerncurriculum en differentieel deel. Indiening eind 2003, invoering 2005;
- amvb vaststelling nieuwe kerndoelen. Indiening eind 2003, invoering 2005;
- wetsvoorstel en amvb vermindering administratieve lasten primair onderwijs;
- wetsvoorstel wijziging WMO 1992 primair onderwijs;
- tweede lezing Grondwetwijziging ter regeling van de samenwerkingschool en wetsvoorstel samenwerkingscholen. Indiening april 2003, inwerkingtreding 2004.

◆ **Een aantrekkelijk lerarenberoep**

- nota van wijziging op het wetsvoorstel Beroepen in het onderwijs. Wetgevingsplanning: in te dienen voor de begrotingsbehandeling OCenW (november 2002);
- wetsvoorstel en amvb decentralisatie arbeidsvoorwaarden;
- amvb-wijziging RPBO waarin de CAO 2003 wordt verwerkt.

◆ **Moderne voorzieningen**

- wetsvoorstel en amvb tot aanpassing van de bekostiging voor het onderhoud van de schoolgebouwen.

◆ **Doorlopende leerwegen**

- wetsvoorstel en amvb invoering begintoets. Indiening in 2003. Invoering 2005;
- wetsvoorstel en amvb wijziging gewichtenregeling. Invoering 2006;
- wijziging Formatiebesluiten ten behoeve van de vakleerkracht cultuureducatie

¹ Zoals vermeld gaat het om de wetgeving die uit het beleidsprogramma en de beleidsbrief voortvloeit; de reeds eerder in het wetgevingsprogramma opgenomen wetgeving komt derhalve in het overzicht niet voor.

in het primair onderwijs.

◆ **Overige onderwerpen**

- wetsvoorstel afschaffing OALT. Voorgenomen indiening 2003 ter invoering 1 augustus 2004.

VOORTGEZET ONDERWIJS

◆ **Autonomie, deregulering en rekenschap**

In procedure brengen van verschillende dereguleringswetsvoorstellen en amvb's in de periode 2002-2006 - voor wat betreft de wetsvoorstellen moment van indiening afhankelijk van het te dereguleren onderwerp - waaronder in elk geval:

- wetsvoorstel en amvb modernisering van de lumpsum bekostiging. Invoering 2005;
- wetsvoorstel WMO/WOR voortgezet onderwijs;
- tweede lezing Grondwetswijziging ter regeling van de samenwerkingschool en wetsvoorstel samenwerkingscholen. Indiening april 2003, inwerkingtreding 2004.

◆ **Beroepskolom**

- wetsvoorstel planning infrastructuur vmbo en kwaliteit van de zorg in het vmbo. Indiening najaar 2003.

◆ **Moderne voorzieningen**

- wetsvoorstel en amvb tot aanpassing van de bekostiging voor het onderhoud van de schoolgebouwen.

◆ **Een aantrekkelijk lerarenberoep**

- nota van wijziging op het wetsvoorstel Beroepen in het onderwijs. Wetgevingsplanning: in te dienen voor de begrotingsbehandeling OCenW (november 2002).

◆ **Overige onderwerpen**

- wijziging wetsvoorstel opheffing verplichte aansluiting bij het Participatiefonds en het Vervangingsfonds. Invoering per 2004;
- wetsvoorstel en amvb studiehuis in verband met vergroting keuzemogelijkheden. Indiening 2003 en invoering 2005.

BEROEPSONDERWIJS EN VOLWASSENENEDUCATIE

◆ **Autonomie, deregulering en rekenschap**

- wetsvoorstellen en amvb's i.v.m. het dereguleringsprogramma.

◆ **Een sterke beroepskolom**

- wetsvoorstel en amvb in verband met het wegnemen van belemmeringen in de wetgeving die de doorstroom in de beroepskolom verstoren.

◆ Een aantrekkelijk lerarenberoep

- nota van wijziging op het wetsvoorstel Beroepen in het onderwijs. Wetgevingsplanning: in te dienen voor de begrotingsbehandeling OCenW (november 2002).

HOGER ONDERWIJS**◆ Autonomie, deregulering en rekenschap**

- wetsvoorstel 'korte klap' in verband met de aanscherping van een aantal voorschriften die betrekking hebben op de bekostiging van het beroepsonderwijs en het hoger onderwijs. Inwerkingtreding 1 oktober 2003;
- wetsvoorstel en amvb in verband met Deregulering 'nieuwe stijl'. Inwerkingtreding uiterlijk 2004;
- wetsvoorstel in verband met mogelijke differentiatie van collegegelden;
- wetsvoorstel in verband met versnelde invoering toets nieuwe opleiding en vervanging van de ACO. Inwerkingtreding 1 maart 2003;
- wetsvoorstel en amvb in verband met de invoering van één nieuw bekostigingsmodel voor het hoger onderwijs;
- wetsvoorstel in verband met het mogelijk maken van fusies tussen universiteiten en hogescholen;
- amvb in verband met taakstelling tweede en derde studies.

◆ Moderne voorzieningen

- wetsvoorstel in verband met de bekostiging van de huisvesting bij instellingen voor hoger onderwijs.

◆ Een sterke beroepskolom

- wetsvoorstel in verband met het wegnemen van belemmeringen in de wetgeving die de doorstroom in de beroepskolom verstoren;
- wetsvoorstel tot wijziging van wettelijke taakomschrijving van het hbo in verband met versterking kenniscirculatie.

STUDIEFINANCIERING**◆ Algemeen; gedeelde en gedifferentieerde verantwoordelijkheid**

- wetsvoorstel voor een nieuw stelsel van studiefinanciering.

◆ Algemeen; verhouding initieel – post-initieel onderwijs

- wetsvoorstel studiefinanciering deelnemer.

◆ Autonomie, deregulering en rekenschap

- wijziging van de WSF2000 in verband met het toekennen van leerrechten.

- ◆ **Een sterke beroepskolom**
 - wijziging van de WSF2000 in verband met het wegnemen van belemmeringen in de wetgeving die de doorstroom in de beroepskolom verstoren.
- ◆ **Overige onderwerpen**
 - wetsvoorstellen beroepsopleidende leerweg respectievelijk hoger onderwijs: inwerkingtreding 1.8.2004 respectievelijk 1.8.2005

CULTUUR

CULTUUR (ALGEMEEN)

- ◆ **Autonomie, deregulering en rekenschap**
 - mogelijk wetsvoorstel en/of ministeriële regelgeving ter stroomlijning van de cultuurnotaprocedure; over die stroomlijning verschijnt nog een separate brief. Invoering mogelijke regelgeving najaar 2003.
- ◆ **Vergroting cultuurbereik**
 - De uitkomsten van de visitatie van het actieplan cultuurbereik leiden mogelijk tot aanpassing van de Regeling specifieke uitkeringen stedelijke en provinciale programma's cultuurbereik.

CULTUREEL ERFGOED

- ◆ **Autonomie, deregulering en rekenschap**
 - wetsvoorstel en amvb ter verlaging van de administratieve lasten voor eigenaren van monumenten (wijzigingen van zowel de Monumentenwet 1988 als van het Besluit rijkssubsidiëring restauratie monumenten 1997). Invoering 2005.
- ◆ **Overig/internationaal cultuurbeleid/implementatie verdragen**
 - wetsvoorstel ter implementatie van het verdrag van Valletta (voorstel van Wet op de archeologische monumentenzorg). Invoering medio 2004;
 - wetsvoorstel ter voldoening aan de verplichtingen van het protocol bij het verdrag inzake de bescherming van culturele goederen in geval van gewapend conflict. Invoering medio 2004.

MEDIA

- ◆ **Bezuiniging publieke omroep**
 - Wijziging van de Mediawet ivm bezuiniging op de omroepbijdrage.